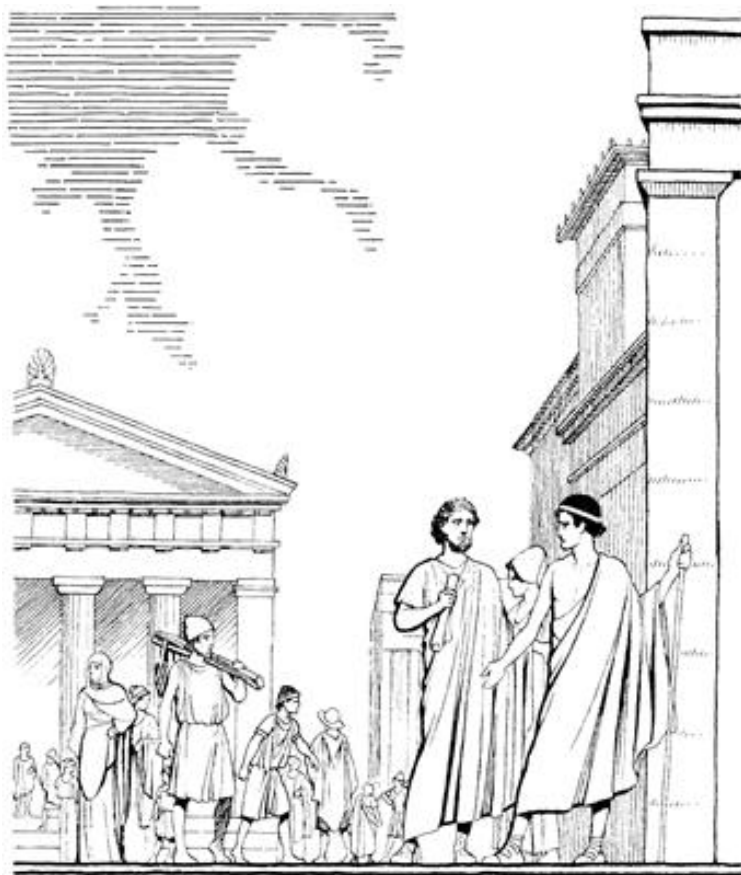

Paulus ele laulau matamata aea ila pagid Korin

¹ Gau Paulus, eaba ato aea ton Iesus Kristus. Ngan Deo ele kimnga, ibaba gau ngan kadonga naurata toa ne. Gairua oaeda Sostenes abode laulau toa ne ² ila pagimi iaoa kelede ton Kristus toa amamado Korin. Deo ikado ga alup toman ngan Iesus Kristus ta ele ul ienono ngan gimi. Be gid panua toa tiuato ada Maron Iesus Kristus ieda ngan led raring ngan tuanga ga tuanga, gid toa ngada oa tilup toman ngan gimi, ta Deo ibaba gimi toa ngada na ga aot ele panua tututui. Ei gid ad Maron ga gita ada Maron pade.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

Tuanga Korin

³ Kemi ngan Tamada Deo ga Maron Iesus Kristus, gisirua led kadonga lolo marum aea ga lolo tarui aea idio pagimi.

Paulus iposa kemi ga ila pan Deo

4 Somisomi naposa kemi ga ila pan ag Deo ngan gimi, ngansa ngan lemi lupnga toman ngan Iesus Kristus, ei ibada ele kadonga lolo marum aea ga ila pagimi. 5 Ga pade, naposa kemi ga ila pan Deo ngansa gimi alup toman ngan ei ta abada danga kemikemi imata ede ga ede, ta ilualua gimi ngan lemi posanga ga oatainga imata ede ga ede. 6 Ngansa gid danga toa ne ipasolan mambe Kristus ele ato imatua ga ienono lolomia. 7 Tota agaga matami ngan sanganga ada Maron Iesus Kristus ele otnga masaeai, be abada Itautau Tutui ele tenainga toa ngada na ga imata karanga. 8 *Ei ga ipamatua gimi ga ila irangrang ngan ado muriai ga muriai tau. Be ngan ado kapei ton Maron Iesus Kristus, irangrang ngan eaba eta isol gimi ngan posanga mao. 9 *Deo ibaba gimi ga alup toman ngan Inat Iesus Kristus ada Maron, ta gimingada lolomi keledede toman ngan ei. Be Deo toa ne ei imata tutui ngan ele posanga toa ngada ne.

Manta loloda keledede

10 *Oaeoæg, nabeta matua gimi ngan ada Maron Iesus Kristus ieda, ngan gimi toa ngada ne lolomi keledede ngan lemi posanga. Be amapoga alele mao. Manta alup keledede ta laborami ga lolomi keledede. 11 Oaeoæg, nakeo bedane ngansa Kloe ele panua edengada aoad inasi pagau mambe aoa kaukau ienono rabu ngan gimi. 12 *Lemi kadonga toa nakeokeo ngan ne eine ga bedane: Edengada ngan gimi tikeo ga, “Gai

* 1:8: 1Te 3.13, 5.23   * 1:9: 1Te 5.24, 1Io 1.3   * 1:10: Plp 2.2

* 1:12: PA 18.24-28, 1Ko 3.4

anasi Paulus,” be padengada tikeo, “Gai anasi Apolos,” be padengada tikeo, “Gai anasi Sipas*,” be padengada tikeo, “Gai anasi Kristus.”

¹³ Gimi aoangga Kristus imapoga alele na? Kado gimi aoangga gau Paulus namate ngan abei tabala ngan gimi? Mao be gimi abada paliliunga ngan gau Paulus edag na? ¹⁴ *Naposa kemi pan Deo ngansa gau napaliliu Krispus ga Gaius kekelegid, be etangada pade ngan gimi mao. ¹⁵ Toa bedaoa ta irangrang ngan eaba eta ikeo ga gimi abada paliliunga ngan gau edag mao. ¹⁶ *(Aa, matag nanan, tautaunga napaliliu Stepanas toman ngan ele luma lolo, be muriai ga inam naoatai mao, napaliliu eaba eta pade, mao mao.) ¹⁷ Ngansa Kristus isula gau ngan kadonga paliliunga mao, be isula gau ngan paolanga ele ato kemi. Be ngan paolanga ato kemi toa ne, ikeo ga nanasi posanga mambe gid panua oatainga ad mao. Ngan kado ta Kristus aea abei tabala iuot mambe danga sapaeen.

Kristus ipasolan Deo iura ga ele oatainga

¹⁸ *Gid panua toa muriai ga tiduaea ngan dinga imperno, gid tikeo ga posanga ngan Kristus aea abei tabala eine buobuonga. Be gita panua toa Deo ibabada gita mulian, takeo ga posanga toa ne ipasolan Deo iura. ¹⁹ *Ngansa Deo ele laulau aea posanga bedane,

---

* **1:12:** Sipas eine Iesus ele aluagau Petrus ieda ede pade.

* **1:14:** PA 18.8, Ro 16.23   * **1:16:** 1Ko 16.15   * **1:18:** Ro 1.16   * **1:19:** Ais 29.14

“Gau ga napasolan mambe oatainga togid panua oatainga ad, eine danga sapaeen.

Be gid panua toa led oatainga kapei, eine ga nakado ga led posanga iuot buligaliga.”

²⁰ *Ngan Deo imata, gid panua oatainga ad eine panua sapaeen. Be gid panua pananalenga ad ga gid panua labone ad toa tialisali ngan posanga, gid lalaede toa bedaoa pade. Tautaunga Deo ikado ga oatainga togid panua tanoeai ad iuot buobuonga. ²¹ *Ngan Deo ele oatainga kapei, ikeo ga eaba eta irangrang ngan ibada oatainga ngan ei ngan nasinga oatainga tanoeai aea mao. Tautaunga, gid panua tikeo ga posanga toa gai apapaola eine buobuonga, be Deo itin igelgel ngan badanga mulian sapadua toa lolod matua ngan. ²² Gid Iuda tikeo ga eine buobuonga ngansa tiparpar tau ngan geranga uisinga. Be gid Grik ga alu padengada tikeo ga eine buobuonga, ngansa tiloilo saoa posanga inasi oatainga kapei. ²³ *Be gai apaola posanga ngan Kristus ele matenga ngan abei tabala. Posanga toa ne ipamasmasi gid Iuda lolod, be gid Grik ga alu padengada tiuangga eine posanga buobuonga. ²⁴ *Be gid panua Iuda ad ga alu padengada toa Deo ibaba gid, oangga tilongo ato kemi toa ne, eine tiutai mambe Kristus ele posanga ipasolan mambe Deo ele oatainga ga iura eine kapei. ²⁵ *Ngansa panua edengada tiuangga Deo ele oatainga eine buobuonga, be

* **1:20:** Jop 12.17, Ais 19.12, 33.18, 44.25

* **1:23:** Ro 9.32, 1Ko 2.14

* **1:24:** Kol 2.3

* **1:21:** Mt 11.25

* **1:25:** 2Ko 13.4

tautaunga iasal gid eababa led oatainga. Ga pade, tiungga Deo ele kadonga edengada ipasolan mambe ei iura mao, be tautaunga ele kadonga iasal gid eababa urad.

²⁶ *Oaeoag, matami nanan danga ga oaine: Ngan ado toaiua Deo ibaba gimi, gimi busa lemi oatainga kapei ngan panua matad mao, be gimi busa urami kapei tau mao, be gimi busa aot ngan gid iaoa kelede toa edad kapeipei mao pade.

²⁷⁻²⁸ Be gid panua tanoeai ad, matad ibiu panua padengada ta tikeo ga tibuobuo. Be Deo isio gid panua tota nena. Ikado toa bedaoa ngansa iuangga ipamaeamaea gid panua oatainga ad. Ga pade, isio gid panua toa urad mao ngan panua tanoeai matad, ngansa iuangga ipamaeamaea gid panua toa urad kapei. Ga pade, Deo isio gid panua toa edad mao tanoeai, ga isio gid panua toa timan danga buligaliga, ga isio gid panua sapaean. Ei ikado bedane ngansa iuangga ikado ga gid panua toa edad kapeipei tiuot danga buligaliga. ²⁹ *Toa bedaoa ta iranrang ngan eaba eta iparim ngan ei mulian Deo imatai mao.

³⁰ *Deo kekelen ikado ga gimi alup toman ngan Iesus Kristus. Deo idol Kristus mambe gita leda oatainga ipu, ga leda edap ngan otnga tutui imatai, ga idol ele ul ngan gita, ga ipola gita ta tatnan leda madonga paeamao. ³¹ *Ikado bedane ngansa iuangga iparangrang posanga toa ienono ngan ele laulau ga bedane, “Oangga sai ikeo ga ikado kadonga parimnga, ei manta iparim ngan

---

* **1:26:** Mt 11.25, Jms 2.5   * **1:29:** Ep 2.9   * **1:30:** Jer 23.5-6

* **1:31:** Jer 9.24

Maron kekelen.”

2

Leda kadonga lolo matua aea ienono ngan Deo iura

¹ Oaehoeg, ngan ado toaiua nala pagimi, napaola posanga mumulnga ngan Deo,* be nanasi oatainga kapei tanoeai aea mao ga posanga kulupulupu mao pade. ² Ngansa ngan ado toaiua nala pagimi, narau posanga ngan gau ga nakado posanga eta pade mao, be naposa ngan Iesus Kristus kekelen ga ele matenga ngan abei tabala. ³ *Be ngan ado toaiua namamado toman ngan gimi, gau urag mao, be namataud ga nasamimi. ⁴ *Be posanga toa napaola ga ila pagimi, eine inasi oatainga tanoeai aea ngan dadanga gimi mao, be napasolan Deo Itautau Tutui iura pagimi. ⁵ Nakado toa bedane ngansa nakim lemi kadonga lolo matua aea ienono ngan gid eababa led oatainga mao, be ienono ngan Deo iura.

Itautau Tutui ibada oatainga kemikemi pagita

⁶ Be oangga gai aposa pagid panua toa lolod iuatai ngan Deo, eine lemaita posanga inasnasi oatainga kemikemi. Be oatainga toa ne eine tanoeai aea mao ga inam pagid madidnga tanoeai ad mao pade. Gid ga tiuot danga buligaliga. ⁷ Be gai aposa ngan Deo ele oatainga kemi toa mugaeai ienono mumulnga. Ngan oatainga toa

---

* **2:1:** Ngan laulau edengada ngan posanga Grik, posanga idil ga oaine posanga mumulnga ngan Deo ienono mao, be tidol posanga idil ede pade ga bedane: Deo ele ato. * **2:3:** PA 18,9, 2Ko 10.1

* **2:4:** 1Te 1.5

ne, Deo irau posanga motean, toa matamata ngan danga toa ngada ne led otnga, ngan ei ga idol gita ga tamado kemi tau ngan ele taranga. ⁸ Madidnga eta tano aea iuatai ngan posanga toa Deo irau ne mao. Ngansa oangga tiuatai ngan, eine ga tipatoto Maron toa ieda kapei ne ngan abei tabala mao. ⁹ *Be mao. Iuot mambe posanga ga oaine ienono ngan Deo ele laulau ikeo ngan ga bedane,

“Gid danga kemikemi toa Deo ikoromot ngan ele panua toa tikimkim ei,
eaba eta igera mao,
ga eaba eta ilongo ngan mao,
ga eaba eta ilabora ibada mao pade.”

¹⁰ Be Deo ipaola ga iuot pagita† ngan Itautau Tutui.

Ngansa Itautau Tutui imata inasi danga toa ngada ne. Goibe saoa danga inam pan Deo ga ikulupu ngan taoatai ngan, eine Itautau Tutui imata inasi ga iuatai ngan. ¹¹ Ngansa sai iran-grang ngan iuatai ngan eaba ede pade ilolo? Eaba toa oa ei kekelen iuatai ngan saoa danga ienono iloleai. Lalaede pade ngan Deo. Eaba eta iuatai ngan Deo ilolo mao. Itautau Tutui kekelen iuatai. ¹² Itautau Tutui toa gita tabada, eine inam pagita ngan antu eta tanoeai mao. Be

---

* **2:9:** Ais 64.4 † **2:10:** Panua oatainga ad edengada tiuangga Paulus ikeo ga Deo ipaola posanga ga iuot pagid Korin mao, be pagid panua ato ad kekelegid toman ngan ei. Tota tiuangga tipul posanga idil toa ne pagita ga ila iuot posanga idil ede pade ga oaine pagai. Tikeo lalaede bedane ngan tibur isaoa ngan lain 12 ga 16 toa tagera idil ga oaine gita ienono.

inam tutui pan Deo. Tota tarangrang ngan taoatai ngan saoa tenainga Deo ibada pagita ngan ele mamaron. ¹³ Gai aposposa ngan tenainga toa ne, be akakado posanga inasi oatainga togid eababa mao. Gai anasi posanga toa Itautau Tutui ipaoatai gai ngan. Gai akado Itautau Tutui ele posanga ga ila pagid panua toa tilalala ngan Itautau Tutui iura. ¹⁴ Be eaba sai toa ilalala ngan Itautau Tutui iura mao, eine irangrang ngan ibada Itautau Tutui ele tenainga mao, ngansa iuangga danga toa ne buobuonga, ta irangrang ngan ilabora ibada mao. Eine ngansa Itautau Tutui kekelen ilua gita ta matada inasi tenainga toa ne ga tabada oatainga ngan. ¹⁵ Eaba sai toa ilalala ngan Itautau Tutui iura, ei imata inasi danga toa ngada ne. Be irangrang ngan eaba eta imata inasi eaba toa oa ele kadonga mao. ¹⁶ *Ngansa Deo ele laulau ikeo ga bedane,

“Sai iuatai ngan Maron ilolo,
ta irangrang ngan ipaoatai ei?”

Be oatainga toa ienono Kristus iloleai oa ta ienono pagita.

3

Panua naurata ad ton Deo tiboko kelede

¹ Oaeoæg, ngan ado toaiua namamado pagimi, nagera mambe gimi alalala ngan Itautau Tutui iura mao, ta irangrang ngan nakado posanga ila pagimi toa bedaoa mao. Nakado posanga ila

---

* **2:16:** Ais 40.13

pagimi mambe gimi panua sapaeen tanoelai ami. Gimi alup toman ngan Kristus mole tede na, be gimi mambe gid gergeru puruanga maitne. ²*Eine mambe gau napaun gimi ngan tud, be annga matua mao, ngansa gimi arangrang ngan mao, ga labone pade arangrang maitne. ³*Ngansa gimi anasnasi kadonga tanoelai aea maitne. Kadonga lolo paeamao aea ga aoa kaukau ienono rabu ngan gimi, ta kadonga toa ne ipasolan mambe gimi panua sapaeen tano ami ga anasnasi gid eababa led kadonga. ⁴*Ngansa oangga eta ngan gimi ikeo ga, “Gau nanasi Paulus,” be ede pade ikeo, “Gau nanasi Apolos,” eine ipasolan mambe gimi panua sapaeen maitne.

⁵*Be matami nanan. Apolos ei sai? Be gau Paulus, gau sai? Gairua panua sapaeen naurata amai toa alua gimi ga lolomi matua ngan Deo. Ga pade, Maron idol gai keledede keledede lemai naurata. ⁶Gau naearum abei ipuapua, ga Apolos ititi ngan eau. Be Deo ipatub ga idae. ⁷Toa bedaoa ta eaba earumnga aea ga eaba titinga aea, gisirua edad mao. Be Deo kekelen ieda, ngansa ei ipatub ga idae. ⁸*Eaba earumnga aea ga eaba titinga aea, gisirua led naurata ipu keledede. Ta Deo ga imata inasi gisirua led naurata ta ilasu gid keledede keledede. ⁹Ngansa gaingada aboko pan Deo ngan naurata keledede. Be gimi mambe dadanga ton Deo toa gai abokoboko ngan.

Eaba naurata aea ton Deo, ei mambe eaba

---

* **3:2:** Ibr 5.12-13, 1Pe 2.2   * **3:3:** 1Ko 1.10-11   * **3:4:** 1Ko 1.12   * **3:5:** PA 18.4,11,27-28   * **3:8:** Mt 16.27, Ep 2.20-22

ikakado luma

Ga pade, gimi mambe luma ton Deo. ¹⁰ Ngan Deo ele kadonga lolo marum aea toa ibada pagau ne, gau naot mambe eaba oatainga aea ngan luma aea kadonga ta nalalo gid pat iman luma ipu aea kisinga. Ga kus ta eaba ede pade ikakado luma gadae ngan pat toa nalalo gid oa. Be eaba kelede kelede manta imata inasi kemi ele mosi mulian ngan luma aea kadonga. ¹¹ *Ngansa Deo idol Iesus Kristus mambe luma ipu aea kisinga, ta irangrang ngan eaba eta idol luma ipu eta pade mao. ¹² Be oangga panua tikado luma gadae ngan luma ipu toa oa, eine edengada ga tikado ngan gol, ga padengada ngan silva, ga padengada ngan pat aea olnga kapei. Be padengada tikado ngan gid danga ienono mole mao mambe abei ga usi ga gupa. ¹³ *Ta ngan ado toaiua Deo ipamadid gid panua ngan posanga, gid kelede kelede led naurata ga iuot masaeai, ngansa ado toa oa ga iuot mambe dinga. Ta dinga toa oa ga inono eaba kelede kelede ele naurata ta itoba. Ta panua toa ngada oa ga tigera gid kelede kelede led naurata iuot kemi, mao paeamao. ¹⁴ Oangga dinga inono ga kus, eaba sai ele naurata ienono kemi, ei ga ibada lasunga. ¹⁵ Be oangga dinga inono eaba sai ele naurata ga imomout ga kus, ele naurata toa oa ga iman danga buligaliga. Deo ga ibada eaba toa oa mulian, be eine mambe ibada mulian eaba dingaeai ga iuot.

Gimi mambe Deo ele luma

¹⁶ *Gimi mambe luma tutui ton Deo, ta Deo

---

* **3:11:** Ais 28.16, 1Pe 2.4-6   * **3:13:** 1Ko 4.5   * **3:16:** 1Ko 6.19, 2Ko 6.16

Itautau Tutui ienono lolomia, be aoatai mao?
 17 Oangga sai ipaeabu ngan Deo ele luma, Deo ga ipaeabu ngan eaba toa oa, ngansa Deo ele luma aea ul ienono. Be luma toa oa, tota gimi.

Irangrang ngan tasoa panua edad mao

18 Kado gimi apakaka gimi mulian. Oangga sai ngan gimi ikeo ga ele oatainga kapei mambe gid panua labone ad tipakuru ngan, ei manta inasi Kristus ta iuot mambe eaba buobuonga aea ngan gid panua tanoeai matad. Ta ngan kadonga toa bedaoa, ei ga irangrang ngan ibada oatainga tautaunga. 19 *Ngansa ngan Deo imata, oatainga tanoeai aea eine buobuonga. Ngansa Deo ele laulau aea posanga ga bedane, “Gid panua toa tiuangga led oatainga kapei, Deo ikado ga led kadonga aleburo aea ipaeabu ngan gid mulian.” 20 *Ga ele laulau aea posanga ede pade bedane, “Gid panua toa tikeo ga led oatainga kapei, Maron iuatai ngan lolod na. Ei iuatai mambe led posanga irangrang ngan aea annga eta iuot mao.” 21 Tota manta atnan kadonga ngan soanga gid panua edad, ngansa danga toa ngada ne ienono ngan luanga gimi. 22 Gau Paulus, ga Apolos, ga Sipas*, ga tano toa ne, ga matenga, ga mata bibita, ga danga sisid labone aea, ga danga sisid iuangga inam muriai, gid danga toa ngada ne ienono ngan luanga gimi. 23 Be gimi aman Kristus ele, be Kristus iman Deo ele.

---

* 3:19: Jop 5.13   * 3:20: Sng 94.11   * 3:22: Sipas eine Iesus ele aluagau Petrus ieda ede pade.

4

Deo kekelen irau ele paeaeanga ad posanga

¹ Gimi manta matami nanan gai mambe paeaeanga ton Kristus ga panua naurata amai ngan paolanga Deo ele posanga mumulnga. ²*Ga pade, danga kapei gid panua naurata ad manta tikado, eine ngan pasolannga mambe matad itu-tui ngan led naurata. ³ Goibe gimi apamadid gau ngan posanga ta matami inasi leg kadonga, mao be panua padengada tipamadid gau, eine danga kakauede. Gau matag ila ngan danga eta mao. Be gau pade matag inasi leg kadonga mulian mao. ⁴ Ngansa gau naoatai ngan leg idil eta paeamao mao. Be gau naot eaba tutui ngan ipu toaine mao. Maron kekelen irau ag posanga. ⁵*Tota irangrang ngan gimi arau eaba eta aea posanga mao ga ila irangrang ngan ado kapei toa Maron inama. Ta saoa danga ienono mumulnga ngan tibur dodom, ei ga ikado ga iuot merengai. Ta ei ga ipasolan saoa danga ienono panua lolodeai ga iuot masaeai. Ta ngan ado toaiua, Deo ga ipakuru ngan panua kelede kelede ngan led naurata.

Irangrang ngan taparim ngan gita mulian mao

⁶*Oaeoag, gau natado oanenga itna ngan gau ga Apolos ngan paoatainga gimi, ta irangrang ngan aoatai kemi ngan posanga ga oaine, “Irangrang ngan alaputian saoa posanga ienono Deo ele laulaii mao.” Toa bedaoa ta gimi ga aparim ngan eaba eta mao, ta akeo ga ei iasal panua padengada mao pade. ⁷*Ngansa sai ikeo ga eao

---

* **4:2:** Lu 12.42   * **4:5:** 1Ko 3.8   * **4:6:** Ro 12.3   * **4:7:** Ro 12.6

easal eaba eta pade? Eao kikisi tenainga isaoa be inam pan Deo mao? Be oangga bada ga inam pan Deo, ikamado ga eao parim ngan go mulian mambe bada sapaean ngan uram?

⁸ Tautaunga gimi abada danga toa ngada ne ga imata karanga na? Be gimi aot mambe panua led pat kapei na? Gimi aot mamaron kapeipei na? Gimi akado bedane be adol gai ga adio muriai na? Man ga gimi aot mamaron kapeipei tautaunga. Toa bedaoa ta gai aot mamaron kapeipei toman ngan gimi! ⁹ Nakeo bedane ngansa imata mambe Deo idol gai panua ato amai ga adio gadio tau ngan panua toa ngada ne. Gai mambe panua toa amai miri itamatama tiasal gai ngan paraunga, ta tiluku gai ta tikeo ga gai manta amate panua busa matadeai ga gid anggelo matadeai pade. ¹⁰ Ngan Kristus, gai aot mambe panua buobuonga amai, be gimi alup toman ngan Kristus ta aot mambe panua oatainga ami. Eine tautaunga na? Gai uramai mao, be gimi urami kapei na? Eaba eta ilolon ngan gai mao, be tilolon ngan gimi. ¹¹ *Mugaeai ga iranrang ngan patautene gai pitoreagai, ga marumian gai, ga adol danga krak ga krak, ga panua tiraurau gai, ga lemali luma eta mao. ¹² *Gai akakado naurata kulupu tau ngan bagemai. Gid panua aoad ibiu gai, be gai akado posanga kemi ngan pamatuanga gid. Tipaeiei gai, be gai mumun ga amamado. ¹³ Tipaeabu ngan edamai, be aposa meles ga ila pagid. Iranrang ngan patautene, gai aot mambe muk toa gid panua tisigiri ga ila. Gai mambe

---

* **4:11:** 2Ko 11.23-27   * **4:12:** Mt 5.44, 2Te 3.8

sakirkir gid panua titatado.

Paulus ikeo ga gid Korin manta tinasi ele kadonga

¹⁴ Gau nabode posanga toa ne be tinig ngan napamaeamaea gimi mao. Nakeo ga napabib lemi, ngansa gimi mambe leg gergeu toa nakimkim tau.

¹⁵ *Goibe, ami madidnga bunoringring sangaul tilualua gimi ga alup toman ngan Kristus, be gimi tamami busa mao. Ngansa ngan lemi lupnga toman ngan Iesus Kristus, gau naot tamami ngan ado toaiua napaola ato kemi ila pagimi.

¹⁶ *Tota nabeta gimi matua bedane: Anasnasi gau leg kadonga. ¹⁷ *Ngan ipu toaine nasula Timoti ga ila pagimi. Ei mambe leg gergeu toa nakim ei. Ei imata tutui ngan Maron, ta ei ga ipapei matami ngan gau leg kadonga ngan lupnga toman ngan Iesus Kristus. Ele posanga toa ne iuot lalaede mambe paoatainga toa nakakado pagid iaoa kelede ton Kristus ngan tuanga ga tuanga.

¹⁸ Be edengada ngan gimi tiuangga nanam pagimi mao, ta tiparim ngan gid mulian. ¹⁹ Be teta pade gau ga nanam pagimi, oangga Maron ikim, be gau ga matag inasi gid panua parimnga ad led posanga mao. Gau ga matag inasi urad.

²⁰ *Ngansa gita tamamado Deo ibageai ngan leda posanga mao, be tamado Deo ibageai ngan ei iura ibokoboko ngan gita. ²¹ Io, gimi akim nanam pagimi madongan? Gau ga nabada keru ta namui ngan gimi, mao akim nanam toman ngan

---

* 4:15: Gal 4.19 * 4:16: Plp 3.17 * 4:17: PA 19.22 * 4:20: 1Ko 2.4

kadonga kimnga aea ga kadonga lolo marum aea?

5

Kadonga arala ienono rabu ngan gid Korin

¹ *Nakakrik tau ngan palongonga ede iuot pagau ne, ngan kadonga arala imata ede iuot rabu ngan gimi. Be mugaeai ga inam, kadonga arala toa bedaoa iuot rabu ngan gid kusukusu eta mao. Tikeo ga eaba ede ibada itama iadaoa. ² Be gimi aparim ngan gimi mulian na? Mao be manta lolomi isat ta asere eaba toa ikado kadonga bedaoa ta ilup toman ngan gimi pade mao. ³ *Tautauga, labone namamado aluai ngan gimi, be lologeai, eine mambe namamado toman ngan gimi. Ta gau narau posanga motean ngan tanasi edap isaoa ngan panasnga eaba toa oa. Narau posanga toa ne lalaede mambe namamado toman ngan gimi. ⁴ Manta anasi ga bedane: Oangga anam aluplup ngan ada Maron Iesus ieda, ga anaman lolomiaai mambe gau namamado toman ngan gimi, ga ada Maron Iesus iura pade ienono, ⁵ *manta adol eaba toa ne ga idae Satan ibageai, ta Satan ipaeabu ngan eaba toa ne itin. Be ngan ado kapei ton Maron, eine Deo ga iran-grang ngan ibada eaba toa ne itautau mulian.

Gid Korin manta tisere eaba ikado kadonga sat

⁶ *Lemi kadonga parimnga aea toa ne kemi mao. Yis kautede sapa ikado ga plaoa dodol isum

---

* **5:1:** Wkp 18.7-8, Lo 22.30

* **5:3:** Kol 2.5

* **5:5:** 1Ti 1.20

* **5:6:** Gal 5.9

ga idae, be aotai mao? ⁷* Asile yis mugamuga ga iduaea ta irangrang ngan aot mambe plaoa bulnga pau toa aea yis ienono ngan mao. Tautaunga gimi aot mambe plaoa bulnga pau ede na, ngansa titenai Kristus ga kus ta iman leda sipsip Pasova aea. ⁸*Tota kemi ngan taot mambe panua tikemi danga sisid motean ngan eaneangga, ta tisile yis mugamuga ga iduaea. Yis mugamuga eine mambe leda kadonga papaeamao ga kadonga sasat. Be manta takemi motean gid bret aea yis ienono ngan mao. Bret toa ne eine mambe loloda aea danga eta mao ga posanga tautaunga.

⁹ Ngan leg laulau ede pade nabode ga ila pagimi, nakeo ga irangrang ngan asokon gid panua arala ad mao. ¹⁰ Be kado gimi aoangga naposa ngan tano toa ne aea panua arala ad, ga mogal buda ad, ga lublubnga ad, ga gid panua toa tiraring ngan gid deo pakakanga ad namer pade. Eine mao. Oangga bedaoa, gimi manta atnan tano toa ne. ¹¹*Be mao. Leg posanga ipu eine ngan gid panua toa gimi aoatoato gid oaeoemi ngan iaoga kelede ton Kristus, be tikakado kadonga arala, ga mogal buda, ga tiraring ngan gid deo pakakanga ad namer, ga tipaeabu ngan panua edad, ga panua ununnga ad, ga lublubnga ad. Oangga panua ngan iaoga kelede ton Kristus tikakado toa bedaoa, irangrang ngan asokon gid mao ga aean toman ngan gid mao pade.

¹² Ikamado? Kado gimi aoangga leg naurata eine ngan pamadidnga gid panua ngan posanga

---

* **5:7:** IM 12.21-23, Ais 53.7, 1Pe 1.19   * **5:8:** Lo 16.3   * **5:11:** 2Te 3.6, Tt 3.10

toa timamado gaot ngan iaoa kelede ton Kristus. Eine mao. Be eine gimi lemi naurata ngan patutuinga saoa posanga iuot rabu ngan gimi iaoa kelede ton Kristus. ¹³ *Deo ga ipamadid gid panua toa timamado gaot ngan iaoa kelede ton Kristus. Be ele laulau ikeo bedane, “Manta asere eaba sai ikakado paeamao ga ila aluai ngan gimi!”

6

Irangrang ngan tapamadid oaeoaeda ngan iaoa kelede ton Kristus mao

¹ Oangga ede ngan gimi ikeo ga ipamadid iuae ede pade ngan posanga, ikamado ga ipamadid ei pagid panua kusukusu matadeai, be ila pagid panua tututui ton Deo mao? Eine ga maeamaea gimi pagid panua kusukusu matadeai mao na? ² *Muriai gita panua tututui ton Deo ga taman madidnga patutuinga posanga aea ngan gid panua tanoeai ad, be gimi aoatai mao? Be oangga muriai gimi apatutui posanga kapepei togid panua tanoeai ad, labone madongan? Arangrang ngan patutuinga posanga gereirei mao? ³ Muriai gita ga taman madidnga patutuinga posanga aea ngan gid anggelo, be aoatai mao? Oangga bedane, gita tarangrang ngan tapatutui posanga ngan gid danga gereirei iuotot tanoeai. ⁴ Tota oangga aoa kaukau bedane iuotot rabu ngan gimi, kemi ngan asio gid panua ngan iaoa kelede ton Kristus ta tipatutui ami posanga. Goibe, gid panua edad mao ngan iaoa kelede ton Kristus tirangrang! ⁵ Naoangga napamaeamaea gimi ta

* **5:13:** Lo 13.5, 17.7   * **6:2:** PM 20.4

nakado posanga toa ne. Be madongan? Kado eta ngan gimi ele oatainga irangrang ngan patu-tuinga posanga rabu ngan gimingada oaeoemi mao? ⁶ Be mao. Eaba ede ipamadid iuae ede pade ngan iaoa kelede ton Kristus. Be kadonga toa ne iuot panua kusukusu matadeai!

⁷ Lemi kadonga ngan pamadidnga gimi mulian ipasolan mambe gimi atap ngan nasinga kadonga ton Kristus na. Goibe, alongean panua ta tikado paeamao ngan gimi! Alongean gid ta tipaeaoa lemi danga sisid! ⁸ Be mao. Akado paeamao pol ngan gimi ga apaeaoa ngan lemi danga sisid, be akakado ngan oaeoemi ngan iaoa kelede ton Kristus.

⁹ *Gid panua papaeamao tirangrang ngan badanga madonga Deo ibageai mao, be gimi aotai mao? Kado apakaka gimi mulian. Panua ga gid ne tirangrang ngan badanga madonga Deo ibageai mao: panua arala ad, ga panua tipaeabu ngan oaioainga ngan kadonga arala, ga panua tiraring ngan gid deo pakakanga ad namer, ga gid arangaranga titonton taine led kadonga, ga arangaranga tikakado arala pol ngan gid, ¹⁰ ga panua lublubnga ad, ga panua mogal buda, ga panua ununnga ad, ga panua led dabanga sasat, ga panua tipapaeaoa danga sisid. Irangrang ngan panua toa bedane timado Deo ibageai mao. ¹¹ *Be mugaeai, edengada ngan gimi tota bedaoa. Be Deo isigiri lemi kadonga sasat ga ila o, ta idol ele ul ngan gimi, ta aot panua tututui ngan Maron Iesus Kristus ieda ga ngan ada Deo Itautau Tutui.

---

* **6:9:** Gal 5.19-21, Ep 5.5, PM 22.15   * **6:11:** Tt 3.3-7

Tinida iman Itautau Tutui ele luma

¹²*Panua edengada ngan gimi tikeo ga bedane, “Kadonga toa ngada ne eine tutui ngan nakado.” Be gau nakeo ga kadonga toa ngada ne irangrang ngan ilua gita mao. Kadonga toa ngada ne eine tutui ngan nakado, be irangrang ngan nalongean kadonga eta ga iman ag puda mao. ¹³*Panua edengada tikeo ga, “Annga iman apada aea, be apada iman annga aea.” Be gau nakeo ga Deo ga ipaeabu ngan danga toa rua ne. Tinida iman arala aea mao. Be tinida iman Maron ele. Ga pade, Deo ei Maron ngan tinida. ¹⁴*Deo ipei mulian ada Maron ngan ele matenga. Be ngan ei iura, ei ga ipei gita mulian pade. ¹⁵*Gimi tinimi iman Kristus itin idanga sisid. Be gimi aoatai mao? Tota irangrang ngan nabada Kristus itin ta napalup toman ngan taine arala aea itin na? Mao tau! ¹⁶*Eaba sai ila ilup toman ngan taine arala aea, gisirua tinid iuot kelede. Be aoatai mao? Ngansa Deo ele laulau aea posanga bedane, “Gisirua tinid ga iuot kelede.” ¹⁷*Be eaba sai ila ilup toman ngan Maron, ei itautau iuot kelede toman ngan Maron.

¹⁸Manta ala aluai ngan kadonga arala. Ngan kadonga sasat padengada gid eababa tikakado, eine tikado kadonga sat ngan tinid mulian mao. Be eaba sai ikado kadonga arala, ei ikado kadonga sat ngan itin mulian. ¹⁹Gimi tinimi iman Itautau Tutui ele luma. Be aoatai mao? Deo

---

* **6:12:** 1Ko 10.23   * **6:13:** 1Te 4.3-5   * **6:14:** Ro 8.11, 1Ko 15.20, 2Ko 4.14   * **6:15:** Ep 5.30   * **6:16:** OM 2.24, Mt 19.5
* **6:17:** Ins 17.21-23, Ro 8.9-11

ibada Itautau Tutui pagimi, ta imamado lolomia. Tinimi eine danga togimi mao. ²⁰*Deo ibada gimi mulian ngan olnga kapei tau. Tota manta tinimi iman Deo ieda aea soanga.

7

Kadonga rabu ngan oaioainga

¹ Patautene ga nakoli lemi posanga ngan laulau toa abode ga inam pagau. Eine kemi ngan eaba ila ilup toman ngan taine mao. ² Be kadonga arala iuotot somisomi tau, tota gau nakeo ga eaba kelede kelede manta ibada iadaoa. Ga taine kelede kelede manta ibada iadaoa pade. ³ Aranga manta iparangrang iadaoa ele kimnga, ga taine manta iparangrang iadaoa ele kimnga pade. ⁴ Irangrang ngan taine itin ienono ei ibageai mao, be ienono iadaoa ibageai. Ga pade, aranga itin ienono ei ibageai mao, be ienono iadaoa taine ibageai. ⁵ Irangrang ngan adan-gadangan tinimi rabu ngan gimirua mao. Be oangga gimirua arau posanga ngan alup mao kauteta ngan kadonga lemi raring, goibe akado toa bedaoa ga kus ta alup mulian pade. Ngan kado ta gimirua arangrang ngan amadid matua ngan tinimi mulian mao, ta Satan itoba gimi ta atap. ⁶ Posanga toa ne eine nadol mambe edap kemi ede, ta oangga akim, ta anasnasi. Be nadol mambe apu mao. ⁷ Gau nakim arangaranga toa ngada ne tiuai mao mambe gau. Be Deo ipan eaba kelede kelede ele tenainga. Eaba ede ele tenainga

---

* **6:20:** 1Ko 7.23, 1Pe 1.18-19

ga bedane, be eaba ede pade ele tenainga ga bedaoa.

⁸ Leg posanga ga oaine ila pagid arangaranga iririau ga taine asapsape. Kemi ngan tiuai mao mambe gau. ⁹ *Be oangga tirangrang ngan tima-did matua ngan tinid mulian mao, kemi ngan tiuai. Ngansa oangga lolod ituntun ngan kadonga arala, eine paemao. Toa bedaoa kemi ngan tiuai.

¹⁰ *Be nakado posanga ede ga oaine mambe apu ila pagid oaioainga, be posanga eine togau mao, eine ton Maron. Irangrang ngan taine eta itnan iadaoa mao. ¹¹ Be oangga ikado toa bedaoa, ei manta iuai mao. Ga mao, iluai mulian pan iadaoa, ta gisirua lolod kelede mulian. Ga pade, irangrang ngan aranga eta itnan iadaoa mao.

¹² Be nakado posanga ede ga oaine ila pagimi panua padengada, be eine posanga ton Maron mao. Eine gau leg posanga. Oangga oaeda ede ngan iaoa kelede ton Kristus imamado be iadaoa ilolo matua ngan Kristus mao, be taine toa itin igelgel ngan madonga toman ngan ei, irangrang ngan itnan ei mao. ¹³ Ga pade, oangga taine ede iadaoa ilolo matua ngan Kristus mao, be iadaoa toa itin igelgel ngan madonga toman ngan ei, irangrang ngan itnan ei mao pade. ¹⁴ Ngansa oangga eaba ilolo matua ngan Kristus mao, be iadaoa taine ilolo matua, ngan kadonga toa ne, Deo ele ul ienono ngan ei pade. Ga pade, taine sai ilolo matua ngan Kristus mao, be iadaoa ilolo matua, ngan kadonga toa ne, Deo ele ul ienono ngan ei pade. Oangga mao, lemi gergeu tiuot

---

* **7:9:** 1Ti 5.14   * **7:10:** Mt 5.32

mambe gergeu togid panua tipul murid ngan Deo. Be eine mao. Deo ele ul ienono ngan gid pade.

¹⁵ *Be oangga aranga mao taine ilolo matua ngan Kristus mao, be ikeo ga itnan iadaoa toa, goibe itnan ei ga ila. Oangga kadonga toa bedane iuot ngan aranga mao taine toa ilolo matua ngan Kristus, irangrang ngan tapakala ei mao. Talongean iadaoa ta itnan ei ga ila. Ngansa Deo ikeo ga loloda itarui ta tamamado. ¹⁶ *Ngansa eao taine sai, eao oatai mao, eao ga lua adaoam ta Deo ibada ei mulian, mao mao? Ga pade, eao aranga sai, eao oatai mao, eao ga lua adaoam taine ta Deo ibada ei mulian, mao mao?

Tadio ngan madonga isaoa Deo isio ngan gita

¹⁷ Be eaba kelede kelede manta idio ngan madonga isaoa toa Deo isio ngan ei. Ta saoa madonga Deo ibaba gita ngan, manta tadio ngan. Posanga toa ne eine lalaede mambe naposa matua ngan pagid iaoa kelede ton Kristus ngan tuanga ga tuanga. ¹⁸ Oangga sai ibada palunga motean ngan ado toaiua Deo ibaba ei, irangrang ngan ipalele itin mulian pade mao. Ga pade, oangga sai tipalu ei mao ngan ado toaiua Deo ibaba ei, irangrang ngan ibada palunga mao. ¹⁹ *Gita ada palunga eine danga eta mao. Ga oangga tipalu gita mao, eine danga eta mao pade. Be nasinga Deo ilinge eine danga kapei. ²⁰ Eaba kelede kelede manta idio ngan saoa madonga toa ei ele ngan ado toaiua Deo ibaba ei. ²¹ Ngan ado toaiua Deo ibaba go, eao man paeaeanga sapae

---

* **7:15:** Ro 14.19   * **7:16:** 1Pe 3.1   * **7:19:** Ro 2.25, Gal 5.6, 6.15

na? Lolom ede ga ede ngan padam. Be oangga lem edap eta ngan tnangga madonga kulupu toa na ta bada madonga kemi, tota nasi edap toa oa. ²² *Ngansa eaba sai ei paeaeanga sapaean ngan ado toaiua Maron ibaba ei, ei iman Maron ele eaba madonga kemi aea. Toa bedaoa pade, eaba sai imamado kemi ngan ado toaiua Maron ibaba ei, ei iman Kristus ele paeaeanga. ²³ Deo ibada gimi mulian ngan olnga kapei tau. Tota irangrang ngan gimi aman panua padengada led paeaeanga sapaean mao. ²⁴ Oaeoag, eaba kelede kelede manta idio toman ngan Deo ngan saoa madonga toa ei ele ngan ado toaiua Deo ibaba ei.

Posanga pabibnga aea ila pagid panua toa tiuai mao

²⁵ Be ngan gid taine toa tiuai eta maitne, Maron ibada apu eta pagau mao. Be napaola gau leg posanga, ngansa Maron ilolo isat ngan gau ta naman eaba posanga tautaunga ag. ²⁶ Labone kadonga kulupulupu imata ede ga ede iuotot, tota oangga tasio taine eta ngan oainga eaba sai, gau nakeo ga eine kemi oangga gisirua tiuai mao. ²⁷ Oangga eao oai na, ilo edap eta ngan suknga adaoam taine mao. Be oangga eao oai eta maitne, mao eao beget, ilo taine eta iman adaoam mao. ²⁸ Be oangga eao oai, eao lem kadonga toa ne paeamao mao. Be oangga taine blala iuai aranga, ei pade ikado kadonga sat eta mao. Be oangga sapadua tiuai, eine ga kadonga kulupulupu iuotot ngan gid, ta nakim gimi asampir ngan.

---

* 7:22: Plm 16, 1Pe 2.16

²⁹ Be oaeoag, nakeo bedane ngansa ado muriai ga muriai tau ta inam boloma. Tota labone ga ıla, eaba sai iadaoa imamado, ei manta imamado mambe ei iadaoa eta mao. ³⁰ Ga pade sapedua titangtang, manta timamado mambe titangtang mao. Ga sapedua tinid igelgel, manta timamado mambe tinid igelgel mao. Ga sapedua tiuolol danga sisid, manta timamado mambe danga toa oa gid led mao. ³¹ *Ga saoa danga panua tikakado tanoeai ne, iranrang ngan tilongean danga toa oa ga idada lolod mao. Ngansa tano toa labone ienono, eine ga isapa.

³² Be gau tinig ngan danga eta ikado ga lolomi ede ga ede mao. Oangga eaba iuai mao, ei iranrang ngan imata nanan gid danga ton Maron somisomi, ta iloilo edap ngan kadonga Maron ga itin igelgel. ³³ Be eaba sai iuai taine, ei imata nanan gid danga tanoeai aea, ta iloilo edap ngan kadonga iadaoa ga itin igelgel. ³⁴ Tota ilolo ruan-gada. Ga pade, taine blalala ga taine padengada tiuai mao, gid tiranrang ngan matad nanan gid danga ton Maron somisomi. Ngansa tiuangga tilalala ngan Maron ele ul, ta tilongean tinid ga tautaudid pade ga iman Maron ele. Be taine sai iuai aranga, ei imata nanan gid danga tanoeai aea, ta iloilo edap ngan kadonga iadaoa ga itin igelgel. ³⁵ Nakado posanga toa ne ngan luanga gimi. Be nakado ngan pakalanga gimi mao. Be nakeo ga amado lemi kemi ta lolomi kelede ta akado Maron ele naurata.

³⁶ Be oangga sai ilolo ede ga ede ngan ele kadonga toman ngan taine blala toa tisio ngan

---

* **7:31:** 1I0 2.17

oainga ei, ta iuangga ele kadonga itutui ngan ei mao, ga ei blala kapei ngan oainga, ga igera edap eta pade mao, goibe, alongean ei ta inasi ele kimnga. Kemi ngan tiuai. Eine kadonga sat mao. ³⁷ Be oangga sai ilolo matua ngan posanga toa irau ga ienono iloleai, ga danga eta ipasensen ei mao, ga ei imadid matua ngan pakalanga ele kimnga tinida aea, ta ikeo ga iuai taine blala toa oa mao, eine ikado kadonga kemi. ³⁸ Tota eaba sai iuai taine blala, ga eaba sai iuai mao, gisirua tikado kadonga kemi. Be eaba toa iuai mao, ei ele kadonga kemi ga kemi tau.

³⁹ *Taine sai iuai aranga, ei manta idio toman ngan aranga toa oa ga irangrang ngan ele matenga. Be oangga iadaoa imate, goibe irangrang ngan tapakala ei mao. Talongean ei ta iuai eaba sai toa ikim. Be eaba toa oa manta iman Maron ele eaba. ⁴⁰ Ngan gau matag, taine toa oa ga itin igelgel oangga iuai pade mao. Be naoangga Deo Itautau Tutui ienono pagau pade.

8

Posanga ngan masilau toa titenai ga ila pagid deo pakakanga

¹ *Patautene ga nakado posanga ngan masilau toa titenai ga ila pagid deo pakakanga ad namer. Gita taoatai ngan posanga idil ga oaine, “Gita toa ngada ne leda oatainga.” Eine tautaunga, be oatainga ikado ga panua tiparim ngan gid sapaeen. Be kadonga kimnga aea ipamatua panua lolod. ² *Oangga sai ikeo ga ele oatainga

---

* **7:39:** Ro 7.2-3   * **8:1:** PA 15.29   * **8:2:** Gal 6.3

kapei ngan saoa danga, eine ele oatainga imata karanga maitne, mambe Deo ikim ne mao. ³ Be eaba sai ilolo ikim Deo, eine Deo iuatai ngan eaba toa oa.

⁴ *Be ngan eannga masilau toa titenai ga ila pagid deo pakakanga ad namer, gita taoatai mambe deo pakakanga eine danga eta mao ngan tano toa ne. Be deo eta pade mao. Deo toa kelede ne.

---

* **8:4:** Lo 4.39, 6.4, Gal 4.8

Gid deo pakakanga ad namer

⁵ Tautaunga danga busa ienono buburiai ga tanoeai toa gid panua tiuatoato ad deo ga ad maron. Panua edengada tiadi mambe gid deo toa oa timamado, ⁶ *be ngan gita, Deo kelede mon imamado. Ei Deo Tamada toa iman danga toa ngada ne ipu, ga gita taman ei ele. Be Maron kelede mon imamado, eine Iesus Kristus

---

* 8:6: Ep 4.5,6

toa ikado danga toa ngada ne ga iuot ga gita pade labone tamamado.

⁷ Be leda panua toa ngada ne tibada oatainga toa ne mao. Panua edengada mugaeai ga inam tinanale tau ngan kadonga raring aea ngan gid deo pakakanga ad namer. Ta labone oangga tian annga toa panua titenai ga ila pagid deo pakakanga ad namer, tiuangga annga toa oa paeamao. Ta lolodeai, tinaman kemi mao ngansa kadonga toa ne igal lolod. ⁸ Be annga irangrang ngan ibada gita ga tala boloma pan Deo mao. Oangga taean annga toa oa, eine ga ilua gita mao. Be oangga taean annga toa oa mao, eine tasapir ngan luanga eta mao pade.

⁹ *Gimi aoatai mambe arangrang ngan aean saoa danga akim. Be manta agabit kemi, ngan kado ta oaeoaeda toa lolod matua tau ngan Deo maitne tigera gimi anasi lemi oatainga toa ne ta titap ngan led kadonga lolod matua aea. ¹⁰ Ngansa oangga eaba eta ilolo matua tau mao, be igera eao nasi lem oatainga toa ne ta ean gadudunga ngan luma raring aea togid deo pakakanga ad namer, eine eao lem kadonga toa ne ga ipamatua ei ngan eannga annga toa titenai ga ila pagid deo pakakanga ad namer. ¹¹ *Oaem ede pade toa ne ilolo matua tau mao, be Kristus imate ngan luanga ei. Be eao lem oatainga ngan eannga annga imata ede ga ede ne ipaeabu ngan ei! ¹² Oangga gimi akado kadonga sat toa ne ngan oaeoaeami ta apaeabu ngan lolod bedane, eine gimi akado sat ngan Kristus. ¹³ *Tota oangga

---

* **8:9:** Ro 14.13-15, Gal 5.13   * **8:11:** Ro 14.15,20   * **8:13:** Ro 14.21

saoa danga naean ikado ga oaeg ede pade itap ngan ele kadonga lolo matua aea, eine irangrang ngan naean masilau pade mao ga irangrang ngan leg matenga. Ngan kado ta oaeg ede pade ele kadonga lolo matua aea itap.

9

Paulus ibeta gid Korin ngan olnga ei mao

¹ *Danga eta ipakala gau mao ga mao tau. Gimi manta aoatai mambe gau eaba ato aea tautauga, ga nagera ada Maron Iesus ngan matag pade. Gimi manta aoatai mambe lemi lupnga toman ngan Maron eine gau leg naurata itautau.

² *Goibe panua padengada tikeo ga gau eaba ato aea mao, be gimi ga agera gau mambe eaba ato aea tautauga, ngansa gimi alup toman ngan Maron ta aman kilala ngan pasolannga mambe gau eaba ato aea tautauga.

³ Panua edengada tigel nanan ag posanga, be gau namadid matua ta nakoli posanga ila pagid ga bedane: ⁴ *Oangga gai panua ato amai aeanean ga aunun, eine gimi aoangga itutui mao? ⁵ Oangga gai aoai taine toa lolod matua ngan Kristus, ta abada gid ta gaingada alalala, eine madongan? Sipas* ga gid panua ato ad padengada tikakado bedaoa, ga Maron Iesus aea kakakau tikakado toa bedaoa pade. Be oangga gai anasi bedane, gimi aoangga kadonga toa ne itutui mao na? ⁶ Mao gimi aoangga gairua Barnabas

---

* **9:1:** PA 22.17-18, 26.16, 1Ko 15.8-9   * **9:2:** 2Ko 3.2-3   * **9:4:** Lu 10.8   * **9:5:** Sipas eine Petrus ieda ede pade.

kekelegai manta akado naurata pat aea ngan lemai madonga na?

⁷ Sai iman eaba paraunga aea be imariala ngan ei mulian ngan annga? Be sai iarum dadanga oain be ianean oain itautau toa oa mao? Be sai imariala ngan sipsip be iunun itud isul mao? ⁸ Kado gimi aoangga nanasi gid eababa led oatainga ta nakado posanga toa ne. Eine mao. Deo ele apu ikeo lalaede toa bedane pade.

⁹ *Ngansa ngan ele apu, Moses ibode posanga ga bedane, “Oangga bulmakao ikakado lem naurata ngan goronga wit itautau, irangrang ngan eao pakala iaoa ngan eaneannga mao.” Be gimi aoangga Deo ilolo ede ga ede ngan bulmakao na? Eine mao. ¹⁰ *Be tautaunga ikado posanga toa ne ngan luanga gita, na? Be, ikado ngan luanga gita. Ngansa eaba iboko ngan dadanga aea umanga, ga eaba iboko ngan leleannga wit isakirkir, gisirua tiuangga muriai ga tian saoa annga toa tibokoboko ngan oa. ¹¹ *Lalaede toa bedaoa, oangga gai aearum danga lolomiaai ngan luanga tautaudimi mambe eaba iarum annga ipuapua dadangai, ikamado? Gimi anaman oanaoana ngan badanga danga eta ga inam pagai ngan luanga lemai madonga na? ¹² *Oangga itutui ngan panua padengada tibada lemi luanga bedane, eine gai madongan? Kemi ngan gai abada lemi luanga toa ne kapei, mao madongan?

Tautaunga itutui ngan gai abada luanga toa bedane, be gai abeta gimi ngan mao. Gai abisi

---

* **9:9:** Lo 25.4, 1Ti 5.18   * **9:10:** 2Ti 2.6   * **9:11:** Ro 15.27

* **9:12:** PA 20.34, 2Ko 11.9

kadonga kulupulupu imata ede ga ede, ngan kado ta apakala edap ngan ato kemi ton Kristus. ¹³*Gid panua toa tikakado naurata tenainga aea toa Deo ele lumaeai, gid tibada ad annga Deo ele lumaeai ga inam. Ga gid panua toa tibokoboko ngan ele popou tenainga aea, gid pade tibada anad ngan popou tenainga aea. Be gimi aoatai mao? ¹⁴*Toa bedaoa pade, Maron iposa matua ngan sapadua tipapaola ele ato kemi, gid ga tibada ad luanga ngan ato kemi aea paolanga ta timamado ngan.

¹⁵ Be gau nabeta gimi ngan danga eta bedane mao. Ga labone pade nabode posanga toa ne ngan dadanga luanga eta bedane ga inam pagimi mao. Gau napakuru ngan leg kadonga bedane, be oangga sai ipaeabu ngan leg pakurunga toa ne ipu, eine paeamao tau. Kemi ngan namate motean! ¹⁶*Be tautaunga oangga napaola ato kemi, irangrang ngan napakuru ngan gau mulian mao, ngansa eine naurata toa Maron idol ga idae bagegeai, ta gau manta nakado. Paeamao tau ngan gau oangga napapaola ato kemi ne mao! ¹⁷ Oangga lolog keledede ngan kadonga naurata toa ne ta nakado, eine kemi ngan nabada lasunga. Be oangga lolog keledede ngan mao be nakado, goibe eine nakakado ngansa Maron iadi gau ngan aea kadonga. ¹⁸ Tota ag lasunga saoa toa? Eine leg tingelgel ngan paolanga ato kemi toa ne sapaeaan, be nabada olnga ngan mao. Goibe itutui ngan tiuol gau ngan, be tinig igelgel oangga tiuol gau mao.

---

* **9:13:** Lo 18.1-3   * **9:14:** Mt 10.10, Gal 6.6   * **9:16:** Jer 20.9

Paulus iman paeaeanga sapaean ngan gid panua toa ngada ne

¹⁹ Tautauga namamado kemi ta naman eaba eta ele paeaeanga sapaean mao, be ngan gau leg kimnga, nakado mambe gau panua toa ngada ne led paeaeanga sapaean. Nakado bedane ngansa naoangga nabada panua busa ga tila pan Kristus. ²⁰ *Tota oangga namamado toman ngan gid Iuda, eine naot mambe eaba Iuda aea. Nakado bedane ngan luanga gid Iuda ta tila pan Kristus. Tautauga namamado gadio ngan apu mao, be oangga namamado toman ngan gid panua timamado gadio ngan apu, eine naot mambe eaba imado gadio ngan apu, ngan luanga gid panua gadio ngan apu ta tila pan Kristus. ²¹ Ga oangga namamado toman ngan gid panua toa timado gadio ngan apu eta mao, eine naot mambe eaba inasnasi apu mao. (Ngan kadonga toa bedaoa, natnan apu ton Deo mao. Be namamado gadio ngan apu ton Kristus.) Nakado bedane ngan luanga gid panua toa timado gadio ngan apu mao ta tila pan Kristus. ²² *Ga oangga namamado toman ngan gid panua toa lolod matua tau mao, eine naot mambe eaba ilolo matua tau mao, ngan luanga gid panua toa bedaoa ta tila pan Kristus. Gau nanasi kadonga togid panua matad ede ga ede, ngansa naoangga natoba edap toa ngada ne ngan luanga etangada ngan gid ta Deo ibada gid mulian. ²³ Nakado danga toa ngada ne ngan luanga ato kemi ga iuasasa, ngansa naoangga nabada danga kemikemi toa Deo ikoromot ngan

---

* **9:20:** PA 21.20-26   * **9:22:** 2Ko 11.29

ele panua toa lolod matua ngan ato kemi.

Manta talado matua ngan badanga lasunga

²⁴ Ngan salisalinga, gid panua toa ngada oa tiladlado, be eaba kelede mon imuga ta ibada lasunga. Be gimi aoatai mao? Manta alado toa bedaoa ta abada lasunga.

Eaba kelede mon imuga ta ibada lasunga.

25 *Panua toa ngada oa tialisali ngan gid titiaudanga, eine timadid matua tau ngan tinid mulian. Gid tikado toa bedaoa, be lasunga toa tibada, eine ga imotmot. Be gita tasalisali ngan badanga lasunga ede toa iranrang ngan imotmot mao. 26 Tota gau naladlado ngan salisalinga ne be namelengleng alele mao. Ga napaparau mambe eaba itatado ibage sapaeen mao pade. 27 *Be gau napaieiei tinig mulian ta iman leg paeaeanga ngan nasinga gau leg kimnga. Ngan kado ta napaola ato kemi ila pagid panua padengada, ga kus ta natap ta narangrang ngan badanga lasunga mao.

10

Manta tamadid matua ngan tobanga

1 *Oaeoæg, gau nakim gimi aoatai kemi bedane: Ngan ado toaiua Moses imamado, gita tibutibuda toa ngada oa timamado gadio ngan Deo ele laulau mamarae ga gid toa ngada oa tibulou tad Singsingia ga tiuore. 2 Ta eine mambe gid toa ngada oa tibada paliliunga ngan laulau ga tad, ta paliliunga toa ne ipasolan mambe gid lolod kelede toman ngan Moses. 3 *Ta gid toa ngada oa tianean annga toa kelede oa Itautau Tutui ibada pagid. 4 *Ga gid toa ngada oa tiunun eau toa kelede oa Itautau Tutui ibada pagid. Ngansa tiunun eau iuotot ngan Itautau Tutui ele pat. Pat toa oa idodo Kristus toa ilalala ga inasnasi gid. 5 *Be

---

* 9:25: Plp 3.14, 2Ti 2.4-5, 4.7-8   * 9:27: Ro 8.13, 13.14   * 10:1: IM 13.21-22, 14.22-29   * 10:3: IM 16.35   * 10:4: IM 17.6, Nam 20.11   * 10:5: Nam 14.29-30

gid busa, Deo itin igelgel ngan gid mao, ta patid idio ibalatlat alele ngan tibur modamodanga.

⁶ *Gid kadonga toa iuot oa iman kilala ngan paoatainga gita. Ngan kado ta loloda buk ngan gid kadonga papaeamao lalaede mambe gid lolod buk ga buk ngan. ⁷ *Ga pade, irangrang ngan gimi asoa gid deo pakakanga edad mao, mambe edengada ngan gid tikakado. Deo ele laulau ikeo ngan gid ga bedane, “Timamado ngan eaneannga ga ununnga, ga kus ta tidae ga tila tititiau.” ⁸ *Ga pade, irangrang ngan takado kadonga arala mao, mambe edengada ngan gid tikakado. Ta ngan ado toaiua, panua bunoringring sangaul rua ga igegea bunoringring tol (23,000) titap ga timate. ⁹ *Ga pade, irangrang ngan tatoba Kristus ngan geranga iura mao, mambe edengada ngan gid tikakado. Ta gid mota papaeamao tipaeabu ngan gid. ¹⁰ *Ga pade, irangrang ngan gita ngur ga ngur alele mao, mambe edengada ngan gid tikakado. Ta anggelo pamatenga aea ipaeabu ngan gid.

¹¹ Gid kadonga toa iuotot ngan gid oa iman kilala ngan gita. Gita panua toa labone tamamado, teta pade tagera ado muriai ga muriai tau ga iuot. Be tibode gid posanga toa oa ga idae ngan laulau ngan pabibnga gita leda. ¹² Oangga sai ikeo ga imadid matua, ei manta igabit kemi, ngan kado ta itap. ¹³ Tobanga toa iuotot ngan gimi ne, eine imata ede pade mao. Eine lalaede mambe iuotot ngan panua toa ngada ne. Be Deo imata tutui

---

* **10:6:** Nam 11.4, 34, 1Ko 10.11

Nam 25.1-9 * **10:9:** Nam 21.5-6

* **10:7:** IM 32.6

* **10:8:** * **10:10:** Nam 16.41-49

ngan ele posanga, ta ei ga ilongean tobanga eta ga iasal urami mao. Be ei ga ikado edap rabu ngan tobanga toa oa, ngan gimi anasi ta aeaoa ngan, ta irangrang ngan amadid matua.

Irangrang ngan tasoa Deo ieda ga gid antu edad mao

¹⁴ Tota leg panua kemikemi, manta ala aluai ngan kadonga ngan soanga gid deo pakakanga edad. ¹⁵ Naposa pagimi mambe gimi panua lolomi iuatai. Matami inasi kemi leg posanga.

¹⁶ *Ngan loba toa Deo ele pamatuanga ienono ngan ga gita taposaposa kemi pan ngan, eine talup kelede ngan Kristus ising aea unnga. Ga pade, ngan bret toa tatei, eine talup kelede ngan Kristus itin aea eangga. ¹⁷ *Ngansa ngan bret ikatinge toa kelede oa, gita busa taluplup ngan aea eangga, ta taot mambe tinida kelede.

¹⁸ *Matami nanan gid panua Israel ad. Gid panua toa tianean gid tenainga, gid tilup kelede ngan eangga tenainga popouiai. ¹⁹ *Tota oangga naposa ngan tenainga togid deo pakakanga, kado gimi aoangga nakeo ga gid deo toa oa eine danga tautaunga. Eine mao. ²⁰ *Be tenainga toa titenai, eine tikado ga ila pagid antu, be ila pan Deo mao. Ta gau tinig ngan gimi alup toman ngan gid antu mao. ²¹ *Irangrang ngan gimi aun loba ton Maron toman ngan loba togid antu mao. Ga irangrang ngan aean Maron ele popouiai ga gid antu led popouiai mao pade. ²² *Kado gita tapamasmasi

* **10:16:** Mt 26.26-28 * **10:17:** Ro 12.5 * **10:18:** Wkp 7.6

* **10:19:** 1Ko 8.4 * **10:20:** Lo 32.17, PM 9.20 * **10:21:** 2Ko

6.15-16 * **10:22:** Lo 32.21

Maron ilolo. Ikamado? Kado taoangga urada iasal ei na?

Saoa danga takakado, takado ngan soanga Deo ieda

²³ *Panua edengada ngan gimi tikeo ga bedane, “Kadonga toa ngada ne eine tutui ngan takado,” be gau nakeo ga kadonga toa ngada ne irangrang ngan ilualua gita mao. “Kadonga toa ngada ne eine tutui ngan takado,” be irangrang ngan kadonga toa ngada ne ipamatua gita mao pade.

²⁴ *Irangrang ngan eaba eta iloilo edap ngan luanga ei kekelen mao, be manta iloilo edap ngan luanga eaba ede pade.

²⁵ Masilau imedamede toa ngada oa tibabada ngan tibur oalo aea, eine irangrang ngan gimi aean. Irangrang ngan alongean kadonga toa ne igal lolomi mao ga abetabeta alele ngan mao pade. ²⁶ *Ngansa Deo ele laulau ikeo, “Tano toa ne toman ngan aea danga sisid toa ngada ne eine ton Maron.”

²⁷ Oangga eaba ede ilolo matua ngan Deo mao, be ibaba gimi ngan eaneangga, ta gimi akeo ga ala, goibe, aean saoa danga tibada pagimi, be lolomi ede ga ede ngan kadonga toa oa igal lolomi mao, ga abetabeta alele ngan mao pade. ²⁸ *Be oangga eaba eta ipalongo gimi ngan annga toa oa ta ikeo ga titenai ga ila pagid deo pakakanga, irangrang ngan aean annga toa oa mao. Matami nanan eaba toa oa, ta aean mao. Ngan kado ta apaeabu ngan ilolo. ²⁹ Nakeo ngan gimi

---

* **10:23:** 1Ko 6.12   * **10:24:** Ro 15.1-2   * **10:26:** Sng 24.1

* **10:28:** 1Ko 8.7

lolomi mao, be ngan eaba toa oa ilolo, ngan kado ta inaman paeamao iloleai ngansa iuangga kadonga toa oa paeamao. Be tautaunga danga eta ipakala gimi ngan saoa danga aoangga aeanao. Ngansa ikamado ga gau nanasi eaba ede pade ilolo somisomi ngan saoa danga naoangga naean? ³⁰ *Oangga naposa kemi ga ila pan Deo ngan saoa annga naean, ikamado ga eaba ede pade iselele gau ngan eannga annga toa naposa kemi ga ila pan Deo ngan?

³¹ *Tota oangga gimi aeanean ga aunun, ga akado saoa danga, manta akado danga toa ngada ne ngan soanga Deo ieda. ³² *Be irangrang ngan akado ga oaeoemi ngan iaoa kelede ton Kristus titap mao, ga gid Iuda mao, ga gid alu padengada mao pade. ³³ *Gau pade natobatoba urag ngan kadonga panua toa ngada ne ga tinid igelgel. Nailoilo edap ngan luanga gau mao, be nailoilo edap ngan luanga panua padengada, ta irangrang ngan Deo ibada gid mulian.

11

¹ *Atonton gau leg kadonga mambe gau natonton Kristus ele kadonga.

*Paulus iposa ngan gid taine laborad aea rob-
inga*

² Gau napakuru ngan gimi ngansa gimi matami nanan gau ngan lemi kadonga toa ngada ne ga akisi matua leda nasinga mambe napaoatai gimi ngan.

---

* **10:30:** 1Ti 4.4   * **10:31:** Kol 3.17   * **10:32:** Ro 14.13
* **10:33:** 1Ko 9.20-22   * **11:1:** 1Ko 4.16

³* Be gau nakim gimi aoatai kemi bedane: Eaba toa imugamuga ngan gid arangaranga toa ngada ne eine Kristus. Be eaba imugamuga ngan taine, eine aranga. Be eaba toa imugamuga ngan Kristus eine Deo. ⁴ Oangga eaba ikado raring, mao ibada Deo iaoa, be irobi ilabora, eine ipamaeamaea Kristus toa imugamuga ngan ei. ⁵ Be oangga taine ede irobi ilabora mao, * be ikado raring, mao ibada Deo iaoa, ei pade ipamaeamaea aranga toa imugamuga ngan ei. Eine lalaede mambe inin ilaun ga ilabora kiniri. ⁶ Ngansa oangga taine irobi ilabora mao, kemi ngan iket ilaun ga ila bolobolo. Be oangga taine toa oa maeamaea ei ngan ilaun bolobolo, mao maeamaea ei ngan tinin ga kiniri, ei manta irobi ilabora. ⁷ * Be irangrang ngan aranga irobi ilabora mao, ngansa ei ibada Deo ianun ga iman Deo ieda aea soanga. Be taine iman aranga ieda aea soanga. ⁸ * Ngansa aranga iuot ngan taine mao, be taine iuot ngan aranga. † ⁹ Ngansa Deo ikado aranga ga iuot ngan luanga taine mao, be ikado taine ga iuot ngan luanga aranga. ‡ ¹⁰ Ngan ipu toaine ga ngan gid anggelo pade, taine manta irobi ilabora ta

---

* **11:3:** OM 3.16, Ep 5.23   * **11:5:** Ngan gid panua mugaeai ad, gid taine somisomi tirobi laborad. Oangga taine eta irobi ilabora mao, be ilalala alele, tikeo ga ei iloilo aranga eta ngan ikado arala toman ngan ei.   * **11:7:** OM 1.26-27   * **11:8:** OM 2.18-23   † **11:8:** Paulus iposa ngan taine iuot ngan aranga ituatua ikarkareai. Gera posanga ngan OM 2.21-22.   ‡ **11:9:** Kado gimi aoangga Paulus iaoa ikarara gid arangaranga ngan luanga taine. Eine mao. Be ikeo bedane ngansa Deo ikado aranga ga iuot mugaeai, ga kus ta ikado taine ngan luanga ei.

ipasolan mambe ei imamado gadio ngan eaba toa imugamuga ngan ei.

¹¹ Be ngan leda lupnga toman ngan Maron, aranga irangrang ngan inasi ei kekelen ele kimnga mao. Manta ilolo kelede toman ngan iadaoa taine. Be taine pade irangrang ngan inasi ei kekelen ele kimnga mao. Manta ilolo kelede toman ngan iadaoa. ¹² Ngansa lalaede mambe taine iuot ngan aranga, eine arangaranga ad poponga iuot ngan gid taine. Be danga toa ngada ne iuot ngan Deo ibage. ¹³ Gimi matami inasi posanga toa ne ta arau lemi posanga. Eine tutui ngan taine irobi ilabora mao, be ikado raring, mao madongan? ¹⁴ Gita eababa leda kadonga ipaoatai gimi ta aoatai: Oangga aranga ede ilaun mamarae, irangrang ngan panua busa tilolon ngan ei mao. ¹⁵ Be oangga taine ilaun mamarae, eine mambe aea sogonga kemi. Ngansa Deo idol ilaun mamarae toa bedaoa ngan robinga ilabora. ¹⁶ Be oangga eaba sai ikeo ga iaoa parau ngan posanga toa ne, ei manta iuatai kemi bedane: Gai lemai nasinga eta pade mao, ga gid iaoa kelede ton Kristus led nasinga lalaede pade.

Gid Korin tinasi tutui kadonga ngan Maron ele eaneannga mao

¹⁷ Ngan posanga ga gid ne, irangrang ngan napakuru ngan gimi mao. Ngansa kadonga kemikemi iuotot ngan lemi rourounga mao, be kadonga papaeamao. ¹⁸ *Matamata naoangga nakeo pagimi ga bedane: Gau nalongo palongonga ede iuot pagau, ta tikeo ngan lemi

---

* **11:18:** 1Ko 1.10-12

rourounga, gimi amapmapoga alele. Ta gau naeadi mambe posanga edengada toa ne tau-taunga. ¹⁹ Ngansa rabu ngan gimi, manta gid iaoa ede ga ede ienono, ta ipasolan mambe sapadua ngan gimi aot tutui Deo imatai. ²⁰ Tota gimi anam aluplup ngan eaneannga somisomi, be akado eaneannga tautauanga ton Maron mao. ²¹ Ngansa ngan lemi eaneannga, gimi kelede kelede asasari ngan annga aea badanga, be asanga oaeoemi padengada mao. Ta eaba ede pitoreanei, be panua padengada tiun ga timangamanga. ²² Ikamado? Lemi luma eta ngan eaneannga ga ununnga mao na? Madongan? Akeo ga iaoa kelede ton Kristus eine danga buligaliga, ta apamaeamaea gid panua toa ad annga eta mao? Eine ga nakado posanga madongan pagimi? Eine ga napakuru ngan lemi kadonga toa bedane? Mao tau!

*Maron Iesus ipan ele aluagau ngan bret ga oain
(Mateus 26.26-29, Markus 14.22-25, Lukas 22.14-20)*

²³ Ngansa posanga toa nabada pagimi mugaeai ne, eine Maron ibada ga inam pagau. Eine ga bedane: Ngan bong toaiua tidol Maron Iesus ga idae aea miri itamatama bagedeai, ei ibada bret ²⁴ ta iposa kemi ga ila pan Deo. Ga kus ta itei ta ikeo, "Eine gau medamedag ngan luanga gimi. Akado bedane ngan matami nanan gau."

“Eine gau medamedag ngan luanga gimi.”

²⁵ *Be ngan kadonga lalaede toa bedaoa, muriai ngan tian, ibada loba ta ikeo, “Loba toa ne iparangrang posanga pau toa Deo irau ngan gau singig. Somisomi oangga aunun ngan loba toa ne, akado ngan matami nanan gau.” ²⁶ Ngansa somisomi oangga aeanean bret toa ne ga aunun ngan loba toa ne, eine apapaola posanga ngan Maron ele matenga ga irangrang ngan ele luainga mulian.

Matada inasi kemi gita mulian, ga kus ta tabada Maron ele annga

²⁷ *Tota oangga sai ikado kadonga itutui mao, be ian bret ga iun ngan loba ton Maron, eine ele idil paeamao, ngansa ikado kadonga sat ngan Maron imedamedaga ising. ²⁸ Be eaba keledede keledede manta imata inasi kemi ei mulian, ga kus ta ian bret ga iun ngan loba toa oa. ²⁹ Ngansa oangga sai ianean bret ga iunun ngan loba, be ilolon ngan Maron imedamedaga ising mao, eine ga ibada panasnga. ³⁰ Ngan ipu toaine, panua busa ngan gimi urad mao, ga tidibal, ga padengada timate. ³¹ Be oangga matada inasi kemi gita

---

* **11:25:** IM 24.6-8, Ibr 8.8-13   * **11:27:** Ibr 10.29

mulian, irangrang ngan tabada panasnga mao. ³² *Be oangga Maron ipanas gita, eine ipatutui gita ta irangrang ngan tamukuru toman ngan gid panua tanoelai ngan ad panasnga mao.

³³ Tota oaeoag, oangga anam aluplup ngan eaneannga, manta asangasanga ngan gimi. ³⁴ Be oangga sai pitoreanei, ei manta ian motean ele lumaei. Ngan kado ta lemi luplupnga iman ami panasnga ipu.

Be oangga nanam pagimi, eine ga napatutui posanga isaoa ienono maitne.

12

Gid tenainga inam pan Itautau Tutui

¹ Oaeoag, patautene naoangga nakado posanga ga ila pagimi ngan gid tenainga inam pan Itautau Tutui. Nakim gimi aoatai kemi ngan posanga toa ne. ² *Gimi aoatai, ngan ado toaiua gimi aman kusukusu maitne, gid deo pakakanga toa aoad gum ne tipabuobuo gimi ta tidada gimi alele. ³ *Tota nakim gimi aoatai kemi bedane: Oangga Deo Itautau Tutui ikado posanga ga iuot eaba ede iaoai, eine irangrang ngan eaba toa oa ikado posanga ngan paeabunga Iesus mao. Ga pade, Itautau Tutui kekelen ilualua gita ta tarangrang ngan takeo ga Iesus ei Maron. Irangrang ngan takeo bedaoa sapaeian mao.

⁴ *Tenainga imata ede ga ede ienono, be Itautau Tutui keledede mon. ⁵ Gid naurata ngan lualuanga imata ede ga ede ienono, be Maron keledede mon.

---

* **11:32:** Ibr 12.5-6   * **12:2:** Hab 2.18-19   * **12:3:** 1Ito 4.2-3

* **12:4:** Ro 12.6

⁶ Edap imata ede ga ede ngan kadonga naurata ienono, be Deo toa kelede ne ikado naurata toa ngada ne ga iuot ngan panua toa ngada ne.

⁷ Itautau Tutui ipasolan iura ngan eaba kelede kelede ngan luanga gid panua busa. ⁸ Ngansa Itautau Tutui ilua eaba ede ta ipaola ele oatainga ngan gid edap kemikemi panua manta tinasnasi. Be Itautau Tutui toa kelede ne ibada oatainga imata ede ga ede ga ila pan eaba ede pade ta iposaposa ngan. ⁹ Itautau Tutui toa kelede ne ibada kadonga lolo matua aea ga ila pan eaba ede pade. Be Itautau Tutui toa kelede ne ibada tenainga ga ila pan eaba ede pade ngan keminga gid dibala. ¹⁰ Eaba ede ga ibada pamatuanga ngan kadonga uisinga, be eaba ede pade ga ibada Deo iaoa. Eaba ede ga irangrang ngan imata inasi saoa danga inam pan Itautau Tutui, be eaba ede pade imae ga ikado posanga imata ede ga ede. Be eaba ede pade ga ibada oatainga ngan pulnga gid posanga toa oa. ¹¹ *Gid naurata toa ngada ne eine inam pan Itautau Tutui toa kelede ne, ta ei inasi ele kimnga ta ipotapota gid tenainga ga ila pagid panua kelede kelede.

Tinida kelede be idanga sisid busa

¹² *Tinida eine dodol kelede, be idanga sisid busa. Tautauanga idanga sisid busa, be toa ngada oa tilup ga tiuot kelede. Be Kristus eine lalaede toa bedaoa pade. ¹³ *Ngansa gita toa ngada ne tabada paliliunga ngan Itautau Tutui

---

* **12:11:** 1Ko 7.7   * **12:12:** 1Ko 10.17   * **12:13:** Gal 3.28

toa kelede ne, tota taot tinida kelede. Tautauga gita edengada Iuda ada, ga padengada Grik ad ga alu padengada ad, ga padengada timan paeaeanga sapaeaan, ga padengada timan paeaeanga sapaeaan mao, be gita toa ngada ne taun ngan Itautau Tutui toa kelede ne.

¹⁴ Tinida idanga kelede mon mao, be idanga sisid busa. ¹⁵ Oangga aeda ikeo ga, “Gau eaba ibage mao, tota naman itin idanga eta mao.” Tautauga iuangga ikeo bedaoa, be irangrang ngan ikule ei ga itnan itin ngan ipu toaine mao. ¹⁶ Ta oangga tangada ikeo, “Gau eaba imata mao, tota naman itin idanga eta mao.” Tautauga iuangga ikeo bedaoa, be irangrang ngan ikule ei ga itnan itin ngan ipu toaine mao pade. ¹⁷ Oangga eaba itin dodol iman imata, eine ga irangrang ngan ilongolongo madongan? Be oangga eaba itin dodol iman itanga, eine ga irangrang ngan inudnud madongan? ¹⁸ Be tautauga Deo idol tinida idanga kelede kelede lalaede mambe ei ikim. ¹⁹ Oangga tinida idanga toa ngada ne iman tinida idanga kelede, eine tinida dodol ga iuot madongan? ²⁰ Tautauga, tinida idanga sisid busa be iuot tinida dodol kelede.

²¹ Irangrang ngan matada ikeo pan bageda bedane mao, “Gau leg naurata eta ngan eao mao.” Be laborada irangrang ngan ikeo pan aeda bedane mao, “Gau leg naurata eta ngan eao mao.” ²² Tinida idanga edengada imata mambe iura tau mao, be oangga ienono mao, irangrang ngan tinida ienono kemi mao. ²³ Be tinida idanga sisid toa taoangga edad mao, eine tamariala kemi ngan gid. Ga tinida idanga sisid toa maeamaea

gita ngan, eine tapamumul kemi ngan pononga. ²⁴ Be tinida idanga sisid padengada, talongean ga ienono sapaeen. Be Deo ipaluplup tinida idanga toa ngada ne, ta tinida idanga edengada toa mugaeai edad mao, eine Deo idol edaeda kapei ga idae ngan gid. ²⁵ Toa bedaoa ta irangrang ngan Kristus itin imapmapoga alele mao, be idanga sisid kelede kelede timariala kemi pol ngan gid ngan kadonga imata lalaede. ²⁶ Oangga idanga eta ibada ieieinga, toa ngada oa tibada ieieinga toman ngan ei. Oangga idanga eta ieda iuot kapei, eine toa ngada oa tinid igelgel toman ngan ei.

²⁷ *Be gimi aman Kristus itin. Tota gimi kelede kelede aman itin idanga sisid toa ngada oa. ²⁸ *Ngan iaoa kelede ton Kristus, matamata idol gid panua ato ad, ga kus ta gid panua tibabada Deo iaoa tinasi gid, ga kus ta gid panua paoatainga ad, ga gid panua tikakado uisinga, ga gid panua toa led tenainga ngan keminga gid dibala, ga gid panua toa led naurata ngan lualuanga, ga gid panua timan madidnga, ga gid panua toa maed ikakado posanga imata ede ga ede. ²⁹ Gid toa ngada oa timan panua ato ad mao. Be gid toa ngada oa tibabada Deo iaoa mao. Gid toa ngada oa timan panua paoatainga ad mao. Be gid toa ngada oa tikakado uisinga mao. ³⁰ Gid toa ngada oa led tenainga ngan keminga dibala mao. Be gid toa ngada oa, maed ikakado posanga imata ede ga ede mao. Be gid toa ngada oa tirangrang ngan tipulpul gid posanga toa oa mao. ³¹ *Be manta amarum ngan ilonga gid tenainga

---

* 12:27: Ro 12.5   * 12:28: Ep 4.11-12   * 12:31: 1Ko 14.1

kapeipei toa oa.

Kadonga ngan kimnga panua padengada iasal kadonga toa ngada ne

Be patautene ga napasolan gimi ngan edap kemi ede iasal gid edap padengada.

13

¹ Oangga maeg iposaposa ngan gid posanga imata ede ga ede togid eababa ga togid angelo, be nanasi kadonga kimnga aea mao, eine gau mambe golo kreng ga kreng sapaeen, mao mambe kude ede king ga king sapaeen. ² *Be oangga narangrang ngan badanga Deo iaoa, ga naoatai ngan danga mumulnga imata ede ga ede, ga leg oatainga kapei ngan danga imata ede ga ede, ga ngan leg kadonga lolo matua aea narangrang ngan nasarung gid lusi ga krik ga tila, be nanasi kadonga kimnga aea mao, eine gau eaba sapaeen. ³ Be oangga napan leg danga sisid toa ngada ne ga ila pagid panua lululunga ad, ga nalongean panua ga tinono tinig ngan dinga ga namate,* be nanasi kadonga kimnga aea mao, kadonga toa ne ilua gau eta mao.

⁴ Eaba inasnasi kadonga kimnga aea, saoa ieieinga iuotot ngan ei, eine iririak ngan mao. Be inasi kadonga lolo marum aea, ga ilolo paeamao ngan eaba eta pade mao, ga ipakuru ngan ei mulian mao, ga iparim ngan ei mulian mao pade.

⁵ Ei ikado kadonga tanga balbal aea mao, ga iloilo

---

* **13:2:** Mt 17.20   * **13:3:** Laulau edengada ngan posanga Grik ikeo ngan dinga inono itin mao, be ikeo, Oangga nalongean gau ga namate ta irangrang ngan napakuru ngan gau mulian ...

edap ngan luanga ei mulian mao, ga ilolo imasmasi mao, ga imata nanan panua led kadonga sasat ngan ei mao pade. ⁶ *Be saoa kadonga itutui mao, eine itin igelgel ngan mao, be itin igelgel ngan posanga tautaunga. ⁷ *Eaba inasnasi kadonga kimnga aea ibisi kadonga kulupulupu imata ede ga ede, be somisomi ilolo matua ngan Deo, ga igaga imata ngan sanganga Deo, ga imadid matua ngan saoa kadonga iuotot ngan ei.

⁸ Kadonga kimnga aea irangrang ngan itap mao, be oangga panua tibada Deo iaoa, eine ga tikaput ngan. Ga oangga panua maed iposaposa ngan posanga imata ede ga ede, eine ga tikaput ngan pade. Ga oangga oatainga isaoa ienono, eine ga oas ga ila. ⁹ Ngansa gita leda oatainga imata karanga maitne, ga saoa posanga tabada Deo iaoa ngan, eine imata karanga maitne. ¹⁰ Be oangga Deo ipasala danga toa ngada ne ga iuot tautaunga muriai, eine gid danga labone aea toa imata karanga mao ne ga oas ga ila. ¹¹ Ngan ado toaiua gau gergeu maitne, naposaposa mambe gid gergeu, ga leg oatainga mambe gid gergeu, ga nanasi gid gergeu led oatainga. Be muriai nadae kapei ta natnan kadonga togid gergeu. ¹² Ngansa labone gita tageragera masaeai tau mao. Leda geranga eine mambe eaba itlo ianun. Be ngan ado toaiua, eine ga tagera Deo imata tautaunga. Labone leg oatainga imata karanga maitne, be ngan ado toaiua, eine ga naoatai kemi ngan ei, mambe ei labone iuatai kemi ngan gau.

¹³ *Ta labone kadonga ga tol ne ienono:

---

* **13:6:** Ro 12.9   * **13:7:** 1Pe 4.8   * **13:13:** 1Te 1.3

kadonga lolo matua aea, kadonga ngan gaganga matada ngan sanganga Deo, ga kadonga kimnga aea. Be kadonga toa iasal gid kadonga toa ngada ne eine kadonga kimnga aea.

14

Manta takim gid tenainga ipamatua iaoa kelede ton Kristus

¹ *Gimi manta anasi kadonga kimnga aea ga amarum ngan ilonga gid tenainga inam pan Itautau Tutui. Be tenainga toa gimi manta akim kapei tau, eine tenainga ngan badanga Deo iaoa. ² Ngansa oangga sai imae ikado posanga imata ede ga ede, eine ikakado posanga ga ila pagid eababa mao, be ila pan Deo. Ngansa eaba eta iuatai ngan ele posanga mao, be ngan Itautau Tutui iura, ikakado posanga mumulnga. ³ Be eaba sai ibada Deo iaoa, ei ikado posanga ngan luanga panua padengada ga ipamatua gid ga ipamus lolod pade. ⁴ Eaba toa imae ikado posanga imata ede ga ede, eine ipamatua ei mulian. Be eaba toa ibada Deo iaoa, eine ipamatua gid iaoa kelede ton Kristus. ⁵ Gau nakim gimi kelede kelede maemi ikado posanga imata ede ga ede. Be oangga abada Deo iaoa, eine kemi tau. Be oangga eaba eta imae ikado posanga imata ede ga ede, manta eaba ede pade imamado ngan pulnga posanga toa oa, ta irangrang ngan gid iaoa kelede ton Kristus tibada pamatuanga. Oangga mao, eaba toa ibada Deo iaoa, ilua gid iaoa kelede ton Kristus kemi, be

---

* **14:1:** 1Ko 12.31, 14.39

eaba toa imae ikakado posanga imata ede ga ede, ele luanga kemi tau mao.

⁶ Oaeoag, oangga nala pagimi ta maeg ikakado posanga imata ede ga ede, gau ga nalua gimi madongan? Oangga nakado posanga eta toa Deo ipaola ga inam pagau, mao oangga nabada oatainga kemi pagimi, mao oangga nabada Deo iaoa, mao oangga napananale gimi, eine ga nalua gimi kemi. Be irangrang ngan maeg ikado posanga sapaeen ga ilua gimi mao. ⁷ Eine lalaede ngan gid danga sisid toa imata bibita mao, mambe piloli ga arp. Oangga eaba iuso piloli, mao igalgal arp, be ele tandanga iuotot masaeai mao, panua ga tiuatai ngan baunga toa oa aea gagal madongan? ⁸ Ga pade, oangga taule ele tandanga iuot masaeai mao, eine gid panua ga matad idae ngan paraunga madongan? ⁹ Toa bedaoa pade ngan gimi. Oangga maemi iposaposa ngan posanga eta gid panua tiuatai ngan mao, eine ga panua tiuatai ngan lemi posanga ipu madongan? Eine mambe aoami klau ga klau sapaeen. ¹⁰ Tautaunga, tano toa ne aea posanga imata ede ga ede ienono, ga gid posanga kelede kelede aea posanga ipu ienono. ¹¹ Tota oangga natalingalinga ngan eaba ede ele posanga ipu, eine ga nagera ei mambe eaba alu ede pade aea, ta ei ga igeraga gau mambe alu ede pade ag. ¹² Toa bedaoa pade ngan gimi. Oangga akim tau gid tenainga inam pan Itautau Tutui, manta amarum ngan ilonga gid tenainga toa ipamatua gid iaoa kelede ton Kristus.

Paulus iposa ngan kadonga posanga imata ede

ga ede

¹³ Ngan ipu toaine, oangga sai imae ikado posanga imata ede ga ede, ei manta iraring ta irangrang ngan ipul gid posanga toa oa. ¹⁴ Ngansa oangga maeg ikado raring ngan posanga ede, eine tautaudig iraring, be lologeai naoatai ngan mao. ¹⁵ Tota gau ga nakado mado? Eine ga nakado raring ngan tautaudig, be nararing ngan lolog pade. Eine ga nabau ngan tautaudig, be nabau ngan lolog pade. ¹⁶ Oangga eao soasoa Deo ieda ngan tautaudim, be eaba ede imamado rabu ngan gimi be iuatai ngan lemi nasinga mao, eine ga irangrang ngan ikeo, “Amen,” ngan lem posanga kemi ila pan Deo oa mao, ngansa iuatai ngan saoa danga toa eao posaposa ngan oa mao. ¹⁷ Tautaunga eao kakado lem posanga kemi ga ila pan Deo, be eaba toa ede pade oa ibada pamatuanga mao.

¹⁸ Naposa kemi ga ila pan Deo ngansa gau naeasal gimi toa ngada ne ngan maeg ikakado posanga imata ede ga ede. ¹⁹ Be oangga gid iaoa kelede ton Kristus tirourou, ta nakado posanga idil lima eta masaeai ngan paoatainga gid, kadonga toa ne ga iasal posanga bunor-ingring sangaul iuotot sapaean ngan maeg.

²⁰ *Oaeoag, akaput ngan nasinga oatainga mambe gid gergeu. Ngan kadonga papaeamao, manta aot mambe gergeu puruanga, be ngan lemi oatainga, manta aot mambe panua kapeipei.

²¹ *Deo ele apu aea posanga bedane,

---

* **14:20:** Ep 4.14   * **14:21:** Ais 28.11-12

“Maron ikeo ga,
 ‘Gau ga nakado posanga ila pagid panua toa ne
     ngan posanga togid alu padengada
     ga ngan gagal togid tuanga padengada.
 Be oangga nakado toa bedaoa, eine irangrang
     ngan tilongo lingeg mao.’ ”

²² Posanga imata ede ga ede toa iuotot ngan maeda eine iman kilala ngan pasolannga Deo iura pagid panua toa lolod matua ngan ei maitne. Be eine ngan pasolannga iura pagita panua lolod matua ada mao. Be posanga ngan badanga Deo iaoa ipasolan Deo iura pagita panua toa loloda matua, be eine ngan pasolannga iura pagid panua toa lolod matua maitne oa mao. ²³ *Tota oangga gid iaoa kelede toa ngada ne ton Kristus tinam tiluplup, ta panua toa ngada ne maed ikakado posanga imata ede ga ede, be eaba ede imamado toa inanale ngan lemi nasinga mao, mao oangga panua edengada toa lolod matua ngan Deo maitne tinam tidudunga, eine ga tikeo ga gimi panua mangamanga. ²⁴ *Be oangga eaba toa inanale ngan lemi nasinga mao, mao oangga eaba ede toa ilolo matua ngan Deo maitne inam idudunga, be igera gid tibabada Deo iaoa, eine ga panua toa ngada oa led posanga ga igal ilolo, ta tipasolan ei mambe ei eaba kadonga sat aea. ²⁵ Ta ele posanga mumulnga toa iloleai oa ga iuot masaeai, ta ei ga idio ikor iae ga isoa Deo ieda ta ikeo, “Tautauंगा, Deo imamado rabu ngan gimi!”

Kadonga raring aea manta inasi edap tutui

* **14:23:** PA 2.13   * **14:24:** Ins 16.8

26 *Tota oaeoae, eine ga takado mado? Oangga gimi anama aluplup, gimi kelede kelede lemi naurata. Eaba ede ele baunga, be eaba ede pade ele paoatainga, be eaba ede pade ele posanga toa Deo ipaola pan, be eaba ede pade imae ikado posanga imata ede ga ede, be eaba ede pade ipulpul posanga toa oa. Naurata toa ngada ne manta akado ngan pamatuanga iaoa kelede ton Kristus. 27 Oangga posanga imata ede ga ede iuotot ngan panua maed, manta panua rua, mao tol mon tikado, be ede iposa ga imuga, ga kus ta ede pade inasi. Be eaba ede pade manta ipulpul gid posanga. 28 Be oangga eaba eta imamado ngan pulnga posanga toa oa mao, eaba toa imae ikado posanga oa manta mumun rabu ngan gid iaoa kelede ton Kristus, ta ikakado ele posanga toa iloleai oa ga ila pan Deo.

29 *Kemi ngan panua rua mao tol tibada Deo iaoa, be panua padengada manta matad inasi kemi led posanga. 30 Be oangga eaba ede idio imado, be Deo ipaola posanga ede pan, eaba toa iposa ga imuga oa manta mumun. 31 Ngansa gimi kelede kelede toa ababada Deo iaoa, gimi arangrang ngan anasi ngan gimi. Toa bedaoa ta panua toa ngada oa tibada oatainga ga pamatuanga. 32 Gid panua toa tibabada Deo iaoa, gid tautaudid ga aoad irangrang ngan ilongolongo linged mulian. 33 Ngansa Deo ei eaba buobuonga aea mao, be ei eaba toa ikado ga loloda itarui.

Kadonga imata lalaede manta iuotot ngan gid panua tututui ton Kristus led rourounga toa

---

* 14:26: 1Ko 12.8-10   * 14:29: 1Te 5.21

ngada ne. ³⁴ *Manta gid taine mumun ga timamado gadudunga ngan rourounga. Ngansa itutui ngan gid tiposaposa mao. Be kemi ngan tilolon ga timamado mambe apu ikeo ngan. ³⁵ Be oangga tikeo ga tibeta ngan posanga idil eta, kemi ngan tibeta adaoad toa lumaeai oa. Ngansa oangga gid taine tiposaposa gadudunga ngan gid iaoa kelede ton Kristus led rourounga, eine iaoa kelede ton Kristus ga maeamaea gid. ³⁶ Kado gimi aoangga Deo ele posanga iuot pagimi matamata. Eine mao. Be kado gimi aoangga Deo ele posanga iparangrang gimi kekelegimi. Eine mao.

³⁷ *Oangga sai ikeo ga ibabada Deo iaoa, mao ikeo ga Itautau Tutui ibada tenainga pan, ei manta iuatai kemi bedane: Posanga toa nabode ga ila pagimi ne, eine Maron ele renrennga. ³⁸ Oangga sai ipaki itanga ngan posanga toa ne, eine panua padengada ga tipaki tangad ngan ei ele posanga.

³⁹ Tota oaeoag, manta akim tau ngan badanga Deo iaoa. Ga pade irangrang ngan aoami ikarara panua ngan maed ikakado posanga imata ede ga ede oa mao. ⁴⁰ Be kadonga toa ngada ne manta iuot kemi ga inasi edap tutui.

15

Kristus idae mulian ngan ele matenga

¹ Oaeoag, gau naoangga napapei matami ngan ato kemi toa napaola ga ila pagimi mugaeai. Gimi alongo ato kemi toa ne ta abada, be amadmamid matua ngan. ² Oangga akisi matua ato kemi toa

* **14:34:** 1Ko 11.3, 1Ti 2.12   * **14:37:** 1Io 4.6

napaola pagimi ne, eine Deo ibabada gimi mulian ngan ato kemi toa ne. Be oangga akisi matua mao, eine lolomi matua ngan sapaean.

³*Ngansa posanga kapei tau toa nabada pagimi, eine posanga toa Deo ibada pagau mugaeai. Eine ga bedane: Kristus imate ngan gita leda kadonga sasat, lalaede mambe Deo ele laulau ikeo ngan. ⁴*Ga kus ta titaian ei dengaeai, be ngan ado tol aea idae mulian, lalaede mambe Deo ele laulau ikeo ngan. ⁵*Be iuot pan Sipas* ga kus ta iuot pagid aluagau sangaul igegea rua. ⁶Ga kus ta iuot pagid oaeoaeda toa dabad iasal buno lima ngan ado ede toa tiluplup oa. Tautauga gid busa timamado maitne, be edengada timate ga tila o. ⁷*Ga kus ta iuot pan Jems, ta muriai pade iuot pagid panua ato ad toa ngada oa. ⁸*Be muriai ngan gid toa ngada oa, iuot pagau pade. Ta gau mambe gergeu ede toa itna ipopo ei tutui ngan ado poponga aea mao.

⁹*Nakeo bedane ngansa gau edag mao rabu ngan gid panua ato ad padengada. Ta gau eaba kemi tau mao ta irangrang ngan gid panua tiuato gau eaba ato aea mao, ngansa gau napaieiei gid iaoa kelede ton Kristus. ¹⁰*Be ngan Deo ele kadonga lolo marum aea, gau naot eaba ede toa bedane. Ta ele kadonga lolo marum aea toa ibada pagau ne, iduaea sapaean mao. Eine iboko ngan gau, ta leg naurata iasal gid toa ngada oa.

---

* **15:3:** Ais 53.5-12   * **15:4:** Mt 12.40, PA 2.24-32   * **15:5:** Mt 28.16-17, Lu 24.34   * **15:5:** Sipas eine Iesus ele aluagau Petrus ieda ede pade.   * **15:7:** PA 1.3-4   * **15:8:** PA 9.3-6   * **15:9:** Ep 3.8, 1Ti 1.15   * **15:10:** 2Ko 11.23

Be eine gau kekelegau nabokoboko mao, be Deo ele kadonga lolo marum aea ibokoboko toman ngan gau. ¹¹ Tota oangga gau naboko, mao gid padengada tiboko, eine danga eta mao. Be danga kapei eine posanga toa apaola ga ila pagimi ta lolomi matua ngan.

Muriai gid matemate ga tidae mulian

¹² Be gai somisomi apapaola posanga ngan Kristus ele daenga mulian ngan matenga, tota ikamado ga edengada ngan gimi tikeo ga irangrang ngan gid matemate tidae mulian mao? ¹³ Oangga gid matemate tidae mulian mao, eine irangrang ngan Kristus idae mulian mao pade. ¹⁴ Be oangga Kristus idae mulian mao, eine posanga toa gai apaola ga ila pagimi ne aea annga eta mao. Be lemi kadonga lolo matua aea, eine aea annga eta mao pade. ¹⁵ Toa bedaoa ta gai aot panua pakakanga amai ngan kadonga Deo ele posanga, ngansa gai akakado posanga ngan Kristus ele daenga mulian. Be oangga gid matemate tidae mulian mao, eine Kristus irangrang ngan idae mulian mao pade. ¹⁶ Nakeo pade bedane: Oangga gid matemate tidae mulian mao, eine Kristus pade idae mulian mao. ¹⁷ Ta oangga Kristus idae mulian mao, eine lemi kadonga lolo matua aea irangrang ngan ilua gimi mao. Be amamado maitne ngan lemi kadonga sasat. ¹⁸ Be gid panua toa lolod matua ngan Kristus ga timate ga tila, gid tiduaea na. ¹⁹ Oangga taeadi Kristus ngan ilua gita ngan leda madonga tanoeai kekelen, be leda madonga kemi eta muriai mao, eine gita panua madonga paeamao ada. Be leda madonga

paeamao toa ne iasal madonga paeamao togid panua toa ngada ne tanoeai.

²⁰ Be tautaunga, Kristus idae mulian ngan ele matenga. Ei imuga ngan panua toa ngada ne ngan ele daenga mulian ta iuot mambe annga pau imatua dadangai. ²¹ *Ngansa mugaeai eaba kelede ipapot kadonga matenga aea. Be eaba ede pade ipapot kadonga ngan daenga mulian ngan matenga. ²² Eine ga bedane: Lalaede mambe panua toa ngada ne timate ngan Adam ele kadonga, tota Kristus ele kadonga ikado ga panua toa ngada ne matad bibita pade. ²³ *Be gita toa ngada ne ga tadae mulian ngan gita kelede kelede leda ado imata. Kristus ga imuga, ga kus ta gita Kristus ele panua ga tadae mulian ngan ado toaiua ei iluai mulian ga inam. ²⁴ Ta oangga danga toa ngada ne kus, eine ga idol danga toa ngada ne ga idae Itama Deo ibageai. Ngan ado toaiua, ei ga ipaeabu ngan gid madidnga ga mamaron toa ngada ne ga gid panua ga antu toa ngada ne urad kapeipei. ²⁵ *Ngansa Kristus manta iman Maron kapei ga irangrang ngan idol aea miri itamatama toa ngada oa ga tidio iae ibuloloeai. ²⁶ *Be oangga ipaeabu ngan aea miri itamatama padengada ga kus, muriai eine ga ipaeabu ngan matenga pade. ²⁷ *Ngansa Deo ele laulau aea posanga bedane, “Deo idol danga toa ngada ne ga idio iae ibuloloeai.” Tautaunga ikeo ngan “danga toa ngada ne,” be idil toa ne iposa ngan Deo mao. Ngansa Deo idol danga toa ngada

---

* **15:21:** Ro 5.12   * **15:23:** 1Te 4.16, PM 20.5   * **15:25:** Mt 22.44
 * **15:26:** PM 20.14   * **15:27:** Sng 8.6

ne ga idio gadio ngan Kristus, be Deo kekelen idio gadio ngan ei mao. ²⁸ Ta muriai oangga danga toa ngada ne ienono gadio ngan Deo Inat, ei pade ga ilongean ei mulian ga idio gadio ngan Deo, ngansa mugaeai Deo idol danga toa ngada ne ga idio gadio ngan ei. Toa bedaoa ta Deo ga imadid gadae tau ngan danga toa ngada ne.

²⁹ Be oangga gid matemate tidae mulian mao, gid panua edengada toa tibada paliliunga ngan luanga gid matemate, eine ga tikado mado? Oangga gid matemate tidae mulian mao, ika-mado ga tibada paliliunga ngan luanga gid? ³⁰ *Be gai pade, ikamado ga abada ieieinga somi-somi ngan naurata toa ne? ³¹ Oaeoag, ado ga ado ag kadonga kulupulupu ta naoangga namate ngan. Napakaka mao. Posanga toa ne tautaunga, lalaede mambe ada Maron Iesus Kristus ikado ga tinig igelgel tautaunga ngan gimi. ³² *Be gid panua papaeamao ngan tuanga Epesus tiparau pagau mambe masilau saksak. Ta oangga nabada ieieinga toa ne, be leg madonga kemi eta muriai mao, eine kadonga toa ne ilua gau madongan? Oangga gid matemate tidae mulian mao, kemi ngan tanasi tingelgel tano aea mambe posanga idil ga oaine ikeo ngan ga bedane,

“Kemi ngan taean ga taun,
ngansa sabale tota tamate.”

³³ Kado eaba eta ipakaka gimi. Oangga alalala alele toman ngan gid panua papaeamao, eine

---

* **15:30:** Ro 8.36   * **15:32:** Ais 22.13

ga tipaeabu ngan lemi kadonga kemikemi.†
³⁴ Manta atnan lemi kadonga mangamanga ta lolomi iluai mulian. Akaput ngan kadonga sasat be anasi kadonga tutui. Ngansa panua edengada ngan gimi tiuatai ngan Deo mao. Be maeamaea gimi ngan leg posanga toa ne mao?

Ngan leda daenga mulian, tinida ga iuot ede pade

³⁵ Be eaba eta ga ibeta ga bedane, “Gid mate-mate ga tidae mulian madongan? Oangga gid tinam, eine ga tinid iuot madongan?” ³⁶ *Betanga toa ne buobuonga aea. Saa danga eao earum tanoelai, manta imate. Ga kus ta ipara ga idae. ³⁷ Be saa danga eao earum, eine earum idanga toa ngada oa mao. Idanga toa ngada oa ga iuot muriai. Be eao earum ipuapua kekelen. Goibe wit, mao annga eta pade, eine taearum ipuapua sapaeaan. ³⁸ Be ngan Deo ele kimnga, ei ikado ga annga toa ngada ne ipara ga idae, ta idol gid kelede kelede idanga sisid toa ngada oa, ta inasi mambe saa annga toa taearum oa. ³⁹ Danga toa ngada ne tinid lalaede mao. Gita eababa tinida ede pade, be gid masilau tinid ede pade, be gid man tinid ede pade, be gid ia tinid ede pade. ⁴⁰ Gid danga mariambai tinid ede pade. Be gid danga tanoelai tinid ede pade. Be sogonga togid danga mariambai imata lalaede mambe sogonga togid danga tanoelai mao. ⁴¹ Ado aea sogonga ede pade, be taiko aea sogonga ede pade. Be gid

---

† **15:33:** Posanga idil toa ne inam pan eaba oatainga aea ede mugaeai aea ieda Menander. * **15:36:** Ins 12.24

gigima ad sogonga ede pade. Ga gid gigima keledede keledede ad sogonga imata lalaede mao.

⁴² Be gid matemate led daenga mulian eine lalaede toa bedaoa pade. Gita tataian patid toa ibudabuda. Be oangga tidae mulian, irangrang ngan ibuda pade mao. ⁴³ *Eaba ipat toa tataian, eine imata paeamao ga iura eta mao, be oangga idae mulian, eine ga itin iuot kemi tau ga iura pade. ⁴⁴ Eaba ipat toa tataian, eine tanoeai aea. Be oangga idae mulian, eine buburiai aea.

Lalaede mambe tinida tanoeai aea ienono, eine tinida buburiai aea ga ienono pade. ⁴⁵ *Eine lalaede mambe posanga ienono ngan Deo ele laulau ga bedane, “Eaba imamado matamata tanoeai, ieda Adam. Ei iuot eababa ga imata bibita.” Be Adam ede pade iuot muriai tau eine Kristus. Ei buburiai aea be ikado ga panua matad bibita. ⁴⁶ Madonga buburiai iuot mugaeai mao. Be madonga tanoeai iuot mugaeai, ga kus ta madonga buburiai iuot. ⁴⁷ Eaba matamata aea, ei tano aea kangkanga, ngansa Deo ikapo tano ta ikado ei ga iuot. Be eaba toa ede pade oa buburiai aea. ⁴⁸ Gid panua tanoeai ad, toa ngada oa tiuot lalaede mambe eaba tanoeai aea. Be gid panua buburiai ad, toa ngada oa tiuot lalaede mambe eaba buburiai aea. ⁴⁹ Lalaede mambe gita tabada eaba tanoeai aea ianun, muriai ga tabada eaba buburiai aea ianun.

⁵⁰ Oaeoag, nakeo pagimi ga bedane: Manta tinida iuot pau, ngansa patida toa ibudabuda ne irangrang ngan ibada madonga kemi toa Deo

---

* 15:43: Plp 3.20-21   * 15:45: OM 2.7

ibageai mao. Ngan tibur toa oa, irangrang ngan tamate pade mao. ⁵¹ *Be ega, napaola posanga mumulnga ede pagimi ga bedane: Gita toa ngada ne ga tamate mao, be edengada ngan gita ga timamado ga irangrang ngan Kristus ele namanga. Be gita toa ngada ne, tinida ga ipul ei ga iuot ede pade. ⁵² Kadonga toa ne ga iuot manmanae tau mambe matada mil pakelede. Eine ga iuot ngan ado toaiua taule muriai aea itang. Oangga taule toa oa itang, gid matemate ga tidae mulian ta irangrang ngan timate pade mao. Be gita panua tamamado maitne, tinida ga ipul ei ga iuot ede pade. ⁵³ *Eine ga bedane: Tinida toa iman matenga aea ga ibudabuda ne, manta ipul ei ga iuot ede pade, ta irangrang ngan imate pade mao, ga ibuda mao pade. ⁵⁴ *Ngan ado toaiua, oangga tinida toa iman matenga aea ga ibudabuda ne ipul ei ga iuot ede pade, eine ga irangrang ngan tamate pade mao, be tamamado kemi somisomi. Ngan ado toaiua, posanga idil ga oaine ga iuot tautaunga bedane, “Deo iasal paraunga ta ipaeabu tau ngan matenga.”

⁵⁵ *“O matenga, uram sida ngan paeabunga gid panua?

Be lem ido sida ngan galgalnga gid?”

⁵⁶ *Be matenga ibada iura ngan leda kadonga sasat. Be kadonga sasat iura ta ipaeabu ngan gita, ngansa tanasnasi apu mao. ⁵⁷ Be taposa kemi tau

---

* **15:51:** Mt 24.31, 1Te 4.15-17   * **15:53:** 2Ko 5.4   * **15:54:**

Ais 25.8   * **15:55:** Hos 13.14   * **15:56:** Ro 7.13

ga ila pan Deo! Ei ilualua gita ta taeasal danga toa ngada ne ngan ada Maron Iesus Kristus iura.

⁵⁸ Tota oaeoæg kemikemi, manta amadid matua, be alongean danga eta ga ipasamimi gimi mao. Somisomi manta urami pakpakia ngan kadonga Maron ele naurata. Ngansa gimi aoatai, saoa naurata akakado ngan Maron, eine iran-grang ngan iduaea sapaeän mao.

16

Paulus ikeo ngan pat tiuangga tiabalan ga ila ngan luanga gid Ierusalem

¹ *Be patautene naoangga nakeo pagimi ngan gornga pat ngan luanga Deo ele panua tututui ngan tuanga Ierusalem. Nakim gimi akado lalaede mambe nakeo pagid iaóa kelede ton Kristus ngan tibur kapei Galesia. ² Somisomi ngan ado toa inasi Ado Earainga aea, gimi kelede kelede manta apota saoa pat ababada oadla ga inam, ta adol etangada ga ienono ngan lemi apou tenainga aea. Ta oangga nanam naot, irangrang ngan asal alele ngan gornga pat mao. ³ Be oangga nanam naot, nakim gimi asio panua kemikemi etangada ngan talnga lemi tenainga toa ne ga ila Ierusalem. Ta gau ga nabode laulau etangada ta nadol ga idae bagedeai ta nasula gid ga tila. ⁴ Be oangga nagera mambe kemi ngan gau pade nala, goibe gaingada ga ala.

Paulus iuangga ila igera gid Korin

---

* **16:1:** Ro 15.25-26, 2Ko 8.1-9

5 *Oangga nala ngan tibur Masedonia ga kus, eine ga nanam naot pagimi, ngansa Masedonia ienono edap irabuiai ngan leg lalalanga ila pagimi. 6 *Oangga madongan, eine ga nadio toman ngan gimi mole teta, mao nadio toman ngan gimi ta nasanga aoara lolo kus bua. Toa bedaoa ta gimi ga arangrang ngan alua gau ngan leg lalalanga ngan tibur isaoa nala ngan. 7 Be gau tinig ngan nala pagimi manmanae toa patautene mao. Ngansa gau ga nala ngan tibur padengada ge. Ga kus ta nanam pagimi. Ta oangga Maron ikim, eine ga namado toman ngan gimi mole teta. 8 Be gau nakim namamado nene Epesus ga irangrang ngan eaneannga kapei Pentekos* aea iuot. 9 *Ngansa Maron irepe atama ngan gau ngan kadonga naurata kapei ga aea annga iuot nene. Be panua busa timan amai isat.

10 *Be oangga Timoti ila iuot pagimi, manta amariala ngan ei kemi ta irangrang ngan imataud danga eta mao. Ngansa ei ikakado Maron ele naurata lalaede mambe gau pade. 11 *Irangrang ngan eaba eta ngan gimi imata ibiu ei mao. Be manta asula ei ga ila be ilolo itarui ga inam iuot pagau. Ngansa gau nasangasanga ei toman ngan oaeoaeda padengada.

12 *Be oaeda Apolos, gau nabeta matua ei ngan ila pagimi toman ngan oaeoaeda padengada. Be

---

* **16:5:** PA 19.21   * **16:6:** Ro 15.24   * **16:8:** Gid Iuda tikado eaneannga Pentekos aea ngan matad nanan Deo ikado kemi gid, ta titenai led annga imatua papau edengada ga ila pan. Eine iuot ngan taiko Me mao Jun.   * **16:9:** PA 19.8-10, 2Ko 2.12   * **16:10:** 1Ko 4.17   * **16:11:** 1Ti 4.12   * **16:12:** 1Ko 3.6

patautene itin ngan mao. Be ngan ado eta kemi muriai, ei ga ila pagimi.

Paulus ipasala ele posanga ila pagid Korin

¹³ Gimi manta agabit kemi. Amadid matua ngan lemi kadonga lolo matua aea. Amataud mao be lolomi dung ga ienono. ¹⁴ Saa danga gimi akakado, manta akado toman ngan lemi kadonga kimnga aea.

¹⁵ *Oaeoæg, gimi aoatai, ngan tibur Akaia, Stepanas toman ngan ele luma lolo timuga ga lolod matua ngan Kristus. Gid mambe annga pau imatua dadangai. Be tilongean gid mulian ngan lualuanga Deo ele panua tututui. Nabeta matua gimi, ¹⁶ manta alongolongo panua toa bedane linged. Be akado bedane pade ngan panua toa ngada ne tilup toman ngan gid ngan kadonga naurata. ¹⁷ Ngan ado toaiua Stepanas ga Fortunatus ga Akaikus tinam tiuot pagau, eine tinig igelgel kapei, ngansa gid tikia gau ngan ado toaiua gimi busa arangrang ngan amamado toman ngan gau mao. ¹⁸ Ngansa gid tipamatua lolog ga gimi lolomi pade. Tota manta apakuru ngan gid panua toa bedane.

¹⁹ *Gid iaóa keledé ton Kristus ngan tibur kapei Esia led ado kemi ila pagimi. Be Akuila ga Prisila toman ngan iaóa keledé ton Kristus toa tiluplup led lumaeai, gid pade led ado kemi tau ila pagimi ngan Maron ieda. ²⁰ Oaeoæda toa ngada ne led ado kemi ila pagimi. Somisomi oangga agera

---

* **16:15:** 1Ko 1.16   * **16:19:** PA 18.2,18,26

ngan gimi, manta abusum ngan papami ngan kadonga tutui togita panua ton Deo.

²¹ Gau Paulus, ngan bageg nabode leg ado kemi ila pagimi.†

Gau Paulus, ngan bageg nabode leg ado kemi ila pagimi.

²² *Oangga sai ilolo ikim Maron mao, goibe iduaea. Maron, eao nam.

²³ Kemi ngan Maron Iesus ele kadonga lolo marum aea idio pagimi.

---

† **16:21:** Ikamado ga Paulus patautene ikeo ga ibode posanga ngan ibage? Eine ngansa Sostenes inasnasi Paulus iaoa ta ibode laulau toa ne (gera posanga ngan 1Ko 1.1), be Paulus ibode ele ado kemi kekelen ila pagid ngan ibage. * **16:22:** Gal 1.8-9, PM 22.20

24 Gau leg kimnga idio pagimi toa ngada na ngan Iesus Kristus ieda. Eine tautaunga.†

---

† **16:24:** Ngan laulau edengada ngan posanga Grik, tibode posanga idil toa ne Eine tautaunga nene mao.

Deo Ele Posanga
Genesis, Exodus, and the New Testament in the Bariai
language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Bariai long
Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bariai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d6bb73e7-0ffa-559f-9604-c23dd5301e33